

pén

... gosaka oskibén.

Gosji Metuzalem, bi lahko poimenovali gosaka na fotografiji. Iz jajca je pokukal, po pripovedovanju davnega leta 1948. Imel je stalno družico, ki pa je že zdavnaj odšla v gösja nebesa. Zdaj uživa vse privilegije, ki pripadajo starejšim, pri Tereziji Láinšček v Šalovcih.

Noví Pén pride 28. junija.

VESTNIKOV
MESEČNIK

četrtek,
31. maja,
2001,

74. številka

Dragu Vincetiču

- Kje boš zakopan?

»V zemlji.«

- Kateri - Gorički?

»Kaj me to briga!«

- Kaj je smrt?

«Ti mi prej povej, kje je zemljiška knjiga?»

- Na občini.

»Ne, prek štreke je. Eno takšno knjigo, kot je potni list, si daš v žep in te zakopljejo. To je zemljiška knjiga.«

(Iz intervjuja v Penu, julija 1997)

Imamo internet, zakaj bi pisali pisma? Ni časa. Zadnjega sem napisal pred petimi leti najinemu skupnemu prijatelju Jožetu Kocihu iz Rakičana. Zdaj moram Tobi. Ne moram, ker me kdorkoli sili, ampak moram, ker tako čudim.

Rad bi Ti sporočil, da novodobna Civilizacija, podžgana s slo po kapitulatu, lek moralna in hinavska, komaj čaka na čudake. Posekneže. Da se ob njih nastaja in si daje moč, češ kako lepa, kako mogočna, kako neomadeževana sem sama! In kako bedni, umazani, šikki slo vsi, ki ne hodite v štic z mano!

Zato si ji, Civilizaciji, prišel prav tudi Ti. Ko si se sprehajal po Tokoli s slamnikom na glavi in polnimi žepi lističev, kjer si zapisoval lastne iskrene misli. Ko si me in ure posedal v mestnem parku, opazoval in kasneje doma rezbaril, risal ali pisal. Ko si ustrvarjal. Ampak očitno ne za Civilizacijo.

Naj bo, kol je, Drago, ne kova bentila nad neumnost Civilizacije, njenimi sprovoženimi vrednotami. Nili jokala, ker ti poleg morala velike pili (tudi to je Troja misel). Oključim Ti, da lakral tudi sam ne kom pozabil vzeti s sabo svoje zemljiške knjige!

Bojan Peček

ŽELEZNE CESTE PRVE HIBE

GORIČANCI BODO ŽE PRENESLI ...

Evo ga, na!

Regijci smo znani kot potrpežljivi ljudje, na katerih bi lahko cepili drva, zato se nihče ni preveč razburjal, ko so ob otvoritvi veleproge do Madžarske vse domačine odrinili za železno ograjo (ne zaveso!), niti se ne bo, ko bo videl tole.

Gre za cestni nadvoz pri HODOŠU. Čeprav še čisto nov, je že poln ran. Nedvomno slaba izkaznica za vse, ki so ob odprtju vzhiceni zatrjevali, da gre za kakovostno gradnjo in najsodobnejšo infrastrukturno pridobitev v državi zadnjih trideset let!

GeGra

KAR LOJZE POSTORI - TO DRŽI

AVTOŠTOPARJI

Znano je, da ima nekdanji predsednik vlade rad zdravo življenje, zato veliko kolesari. Manj znano je, da je LOJZE PETERLE tudi predsednik Čebelarstva Slovenije, zato je s svojo udeležbo počastil srečanje mladih čebelarjev naše dežele, a se je mednje v PROSENJAKOVCE podal ne s kolesom, pač pa kar z avtoštopom. Pot ga, kot kaže, ni utrudila, saj se je urno in z dovolj elana lotil sajenja spominskega drevesa. Rasi, drevo, kot v vseh pogledih vsak dan hitreje rasemo v deželi slovenski!

GeGra

Bzzzz, Lojze, bzzzz!

SOBOŠKI BIG BAND NA RAZ-

GLASBA

POTJU

Idemo v USA?

E, rajši mo doma!

Pohvalno je, da ima naše malo mesto tudi tako kakovostne glasbene skupine, kot je BIG BAND mojstra ERNESTA LUKAČA. A po njihovih zadnjih uspešnih nastopih se utegne zgoditi, da bomo v regiji spet siromašnejši: bega možganov smo žal že vajeni in kot vsake dobre stvari, se želijo polastiti tudi storitev big banda. Tutajo, da so jih managerji povabili čez veliko lužo, da bi v Chicagu podpisali ekskluzivno pogodbo s TV-mrežo NBC. Če bodo mamljivo dolarsko ponudbo sprejeli, pentute ne vedo, za zdaj se fantje, kot kaže, še posvetujejo. Iz mimike saksofonista MARJANA FARIČA (sicer prvega moža OKK-ja na soboški Policijski upravi) in mojstra Lukača je težko karkoli razbrati. A ker je tuta tuta, verjamemo, da nas bodo še navduševali - in to v domačih logih! NJ

ALPINIZEM SMO LJUDJE

Hop, hop!

**DAVO
ME
SKORO
ZADAVO**

Dobili smo pentutarski klic v sili. Slovenski ekstremni smučar in alpinist, ki je prvi in edini med zemljani prismočal s strehe sveta - Mt. Everesta, gospod **DAVO KARNIČAR**, je fizično ogrozil našega dopisnika FRBA. Nehote, saj je vse skupaj sodilo med priprave na naslednje podvige, FRBO, z bogatimi planinskimi izkušnjami iz Lendavskih gorc, pa mu je zgolj urno priskočil na pomoč.
FRBO

ČAPI UJEL TRI (3) LISICE!

35-letni **VILI OŠKOLA** (KRIŽEVCI na Goričkem) še ne misli na poroko, saj je naokrog (posebej v sosesčini) dovolj deklet. Pomaga prijateljem in jim prevažna gnojnico. Pred mesecem se je zgodila elementarna nesreča, ko je vakuum (brezzračni prostor) popačil 2.400-litrsko cisterno. Menda se bo še dala popraviti, mali traktor Fergusson pa ta čas

Vaku-um, vaku-um, ka si tou napravo!

ZGODBE, KI JIH PIŠE ŽIJTEK

**MARATONSKO
SRCE RUMENE FATE**

Fata - ta, ta ta!!!

Najbolj priljubljena slovenska humoristka ta hip (jih je še kaj?) **JASMINA ČURIČ**, znana kot snažilka iz serije TV Dober dan **FATA**, je v **RADENCIH** zabavala. Pa ne samo to, odločila se je celo, da bo bežala. Ni bilo kar tako, saj je v humanitarnem teku zmagala za dolžino prsi (to pa je pri nežnejšem spolu prepričljivejša zmaga kot pri moških). Še preden se je podala v boj z metri, so jo gostitelji presenetili - izvrtali so, da ima ravno v soboto rojstni dan. **Miran Hojnik**, direktor Zdravilišča, je ni spraševal, katerega, pač pa jo je obdaril z velikim, pretežno rumenim šopkom.
GeGra

Pazi, ka te Čapi ne čapne!

uživa, saj mu ni treba vleči težkega tovora. Ne sam, pač pa s pomočjo družine **NOVAK** (**JOŽE** st., **IRINKA** in **JOŽE** ml.) in njihovega psa, ki sliši na ime **ČAPI**, je Vili ujel v žakelj tri lisice, ki so bile v jarku. Mlade so in lepe, njihov nov življenjski prostor pa je Vilijev hlev. Novi lastnik jih bo kmalu skupaj s psom peljal na cepljenje proti steklini. Če bo možnost, jih kani oddati v kakšen živalski vrt, če ne, pa bosta s sosedom **Jožetom** vsak po eno udomačila!
NJ

Ogromen Marjanov pezdec

Ondan je našel **MARJAN CIGAN**, zasebni gostinec s **KAPCE**, pri svojem znamenitem lokalu (reče se mu **Malibu**) vznemirjujočo okrogolino. Srce me je zaigralo v pričakovanju zlatega jajca (tako j bi ga prodal in zanj kupil bolid forumle 1), pa se je izkazalo, da gre le za orjaško prašnico, gobo velikanko, ki se ji po domače reče **pezdec**. Ne le **pezdec**, posebnost je tudi Marjanova domačija, saj je kopija znamenite hiše še bolj znamenite avstrijske zvezde, ki jo poznate ljubitelji dirkanja. **NIKI LAUDA** je podobno hišo postavil ob avtocesti proti **GRADCU**, Marjan pa ga je ob navdušenju življenjske sopotnice sklenil posnemati na **SREDNJI BISTRICI**. Ko se bosta lastnika hiš **MARJAN** in **NIKI** srečala na Markastem, bodo Pentute seveda spet zraven! jog

LAUDA AIR

Pezdec je zdraf!

RAZMIŠLJAM

ob
otvoritvi
železniške proge

Mihaela Kalamar,
učenka 8. razreda
Osnovne šole
Šalovci

Živimo v svetu visoke tehnologije, hitrih avtomobilov in velikega napredka. Brez vseh teh sredstev si življenja ne moremo predstavljati. So glavni gospodarski viri in nepogrešljivi del našega življenja.

Ena od takih nuj je tudi promet. Dolge avtoceste se vijejo po naši deželi, po njih vozijo tudi težki tovornjaki. Da pa bi se po cestah čim manj prevažali ogromni tovornjaki, ki nas ovirajo, se tovor v glavnem preusmerja na železnico.

Pred leti so se vodilni začeli dogovarjati za gradnjo železniške proge na Goričkem. Kmalu zatem so se začela prva dela za gradnjo in sedaj je po dolgem času spet zapiskal vlak skozi goričko pokrajino. Mislim, da so se ob tem dogodku predvsem starejši spomnili, kako je bilo nekoč, ko je pri nas vozila »Gorička mariška«. Za tisti čas je bil vlak pri nas zelo pomembno prevozno sredstvo. Ista lokomotiva je vlekla potniške in tovarne vagoni. Veliko ljudi je z vlakom odhajalo na delo, z njim so prevažali razno blago.

Tudi sedaj je vlak pomemben. Z železnico smo se povezali z Madžarsko in tako omogočili prevoz blaga in ljudi prek naše države v tujino. Pravijo, da se bo že po nekaj letih ta naložba obrestovala. Nekateri bi rekli: »Zgodovina se ponavlja.«

Marta Verbai, učiteljica, OŠ Šalovci

»Odhod! In zažvižgal je vlak skozi mrak ...« Tako bi tudi sedaj kak pesnik lahko začel svojo pesem ..., če ta vlak ne bi imel kovinsko zvonečega piska, če odhoda ne bi naznanjali na drugačen, modernejši način, če ...

Rodil ga je maj kot nekoč »Mariško« neki drug mesec. Vrvici sta prerezala dva »velika« kot nekoč neka dva (?) prav gotovo »velika«. V čem je razlika? Nekoč je »počasi sopihajoča zadeva« ljudi (Goričance) povezala z »varašon«; danes naj bi brzeli Evropejci skozi idilične goričke vasice. Ali bodo uspeli užiti kaj te lepote skozi zaprta okna vagonov? Danes se res vse dogaja hitreje, zato bo tudi to mogoče. Veliko nostalgije je vzbudilo odprtje proge pri naših ljudeh, posebno pri starejših (večina mladih se z vlakom niti peljala ni). Veliko spominov na »Goričko mariško« se je obudilo, lepih in tudi žalostnih, ki so bili nekaj desetletij varno skriti v srcih ljudi, ki so se vsakodnevno vozili na delo ali v šolo v Mursko Soboto.

Koliko že zdavnaj pozabljenih obrazov se ti je kar naenkrat prikazalo pred očmi. Tudi vonj po sveže pečenih žemljicah..., tudi srečanja s potniki s »Štajerske micke« na soboški postaji in poslavljanja in ponovna srečanja..., pisanje nalog, učenje, nežni pogovori v kotu kupeja... Stoj, misel! Stojte, spominil! To je bilo nekoč ...Tega ne bo več, kajti ta vlak ni počasi sopihajoča »Gorička mariška«. To je »hitrobrzeči evropski demon«, ki naj bi nas, Goričance, povezal s svetom! (Kdo le nas bo zopet povezal med sabo, ko smo se tako zelo občinsko, strankarsko in še kako drugače razcepili?) Mogoče res ni narobe, da je tako, vendar lepo ni, še manj pa prijetno.

»Vozi me vlak v daljave ...« bi pesnik končal svojo pesem. Vendar bi, če bi hotel biti aktualen, moral nadaljevati: »... v ljubo in srečno Evropo«!

Tudi to je prav gotovo prav. Nam bo takrat lepše? Tako bo, kot si bomo mogli in znali narediti. Kakorkoli že je bilo in kakorkoli že bo, vlak skozi našo Goričko je resničnost. Mogoče bo tudi tega doletela usoda »Goričke mariške«? O tem pa bo zagotovo razmišljal in pisal kdo drug.

Jana
in Vili
Kerčmar

Razred: 24

Kaj se zgodi, ko se poročita slovenski evangeličanski duhovnik in slovaška evangeličanska duhovnica

»Ko sem prišla v deželo ob Muri, mi je delal največje težave slovenski jezik. Domačini so govorili prekmurščino, časopisi in knjige so bili v slovenščini, pri Kerčmarjevih v Križevcih pa je bila najlepša slika na televizorju tista, ki jo je oddajala hrvaška televizija. Ko je takrat prišla k meni novinarka časopisa Jana, sem se trudila, da bi govorila slovenščino, na koncu pa ugotovila, da sem v enem stavku uporabila hrvaške, slovenske in prekmurske besede,« je povedala gornjepetrovska evangeličanska duhovnica Jana Kerčmar, ki se je pred 24 leti poročila z evangeličanskim duhovnikom Vilijem Kerčmarjem, obenem pa svoj dom na Slovaškem zamenjala za prekmurske griče in ravnico.

Enako število

»Zdaj se pravzaprav že moram odločiti, kje je moja domovina, saj te dni mineva enako število let, kot sem jih preživela na Slovaškem in kot jih živim v Sloveniji,« se je nasmehnila Jana ter se pri tem spomnila svojega mesta Modra na Slovaškem. Leži ob vznožju Malih Karpatov, obdajajo pa ga vinogradi. Modra je dobila že leta 1158 mestne pravice, zgodovina pa priča, da so v mestu prebivali tudi slovaški narodni buditelji. Obenem je mesto brez tovarniških dimnikov, najbolj pa je znano po svojih lončarjih in keramiki na eni ter po vinogradništvu na drugi strani. »Če pride kakšen visoki državnik v Bratislavo, ga peljejo v Modro,« nam je pojasnila Jana.

Ko se bo stemnilo sonce

Teološka fakulteta, ki sta jo obiskovala Jana in Vili Kerčmar, pa ni bila v Modri, temveč v Bratislavi. »V prvem letniku smo bila štiri dekleta in pet fantov,« se spominja Jana. Pri tem z nasmehom doda: »In dekleta ne bi bila dekleta, če ne bi takoj začela 'šacovati'. Predvsem dečkoy iz višjih letnikov.« Pri tem je povedala, da se najbolj spomni nekega fanta, ki je bil oblečen v temno zeleno obleko in obut v rdeče nogavice. »Tako smo ga skritizirale,« je dejala Jana. Vili pa je hitro dodal: »In to nisem bil jaz.« Temu je pritrdila tudi Jana ter povedala, da je svojega življenjskega sopotnika prvič srečala na skupnih urah, ki so jih imeli prvi in drugi letniki. Pravzaprav ga ni takoj opazila. »V oči mi je padel šele, ko se je moja sošolka direktno 'trufila' v njegovega sošolca,« je razložila Jana. »Poleg tega sem bila zelo sramežljiva. Ko sem se

Študenti so se včasih odpravili tudi na izlet. Med njimi sta bila tudi Jana in Vili. Takrat je nastala zgornja fotografija.

Jana in Vili Kerčmar sta se poročila na Slovaškem. Običaji pri poroki so bili Slovaški, le nevestin čevelj so prodajali po stari prekmurski navadi.

pogovarjala s kakšnim fantom, sem bila rdeča kot kakšna paprika. Tudi med urami nisem niti upala naravnost pogledati, kaj počne Vili. Le od časa do časa sem kradoma pogledala v njegovo smer.«

»Še posebno, ko sem igral harmonij, sošolci pa so čakali, da bom nehal, in kričali, da me bodo raje povabili na pijačo kot poslušali,« doda v smehu Vili. Izvedeli smo, da je na harmonij igral zelo dobro, zato pa mu liturgija, kjer je tudi petje, nikakor ni šla od ust. »Na koncu sem ga že jaz opravičevala pri urah liturgije in profesor je obupal, rekoč, da se bo prej stemnilo sonce, kot bo Vilijem Kerčmar začel prepevati,« nam je zaupala Jana.

Bucike v ključavnicah

»Toda trenutki, ki smo jih študentje preživeli skupaj, so odtehtali vse te nevšečnosti,« je povedal Vili. »Ko smo se učili, smo se učili, ko pa smo se zabavali, smo se zabavali. V prvem letniku smo sodelovali celo v nekih demonstracijah proti ruskemu režimu, čeprav takrat nismo vedeli proti komu protestiramo. Ker so šli vsi, smo šli še mi. Na koncu so nas policisti razgnali z vodnimi curki, mi smo bežali skozi pasajo in pribezali naravnost pred rusko kasarno. Še zdaj se spominjam, kako smo bili tepeni s pendreki.« Študentje so tudi takrat stanovali v internatu, kjer je nekega dne upravitelj odločil, da bodo poslopje zvečer po deseti uri zaklepali. »Dali so narediti nove ključavnice, zvečer obrnili ključ, fantje pa so potem ponoči plezali na okna in se skrivali po vrtovih, na koncu pa našli rešitev. V ključavnice so porinili bucike in po nekaj poskusih se je upravitelj naveličal vsak dan nameščati nove ključavnice. Nazadnje je vrata zaklenil tisti, ki je prišel zadnji v internat,« se je spominjala Jana.

Evangeličanski študentje so se družili tudi s katoliškimi teologi. Čeprav jim niso dovolili športnih dejavnosti, so skupaj igrali nogomet.

Je dobra?

V tistem obdobju je v Bratislavi živela tudi Janina sestra, ki je tam spoznala svojega moža, ki je sedaj škof Evangeličanske cerkve v Sloveniji, Gezo Ernišo. Poleg sestre, ki zdaj živi v Moravskih Toplicah, ima Jana na Slovaškem še dva brata in dve sestri. Odločitev, da se bo preselila v Slovenijo, nikakor ni bila lahka, toda Vili ji je stal vedno ob strani. Ko je prvič obiskala pokrajino ob Muri, so na poljih želi. Pot od Modre do Križevca ni bila kratka, vendar Jana ni obupala. Vedela je, da bo to njeno prvo srečanje z Vilijevo družino, zato se je po naporni poti takoj preoblekla. »Takrat sem prvič v življenju tudi videla kravo in takoj nato smo šli kositi travo za 'polaganje',« se spominja Jana. Zvečer je družini skuhalo prežganko in takrat je Vili vprašal očeta: »Je dobra?« In Vilijev oče je odgovoril: »Dobra je, dobra.« Takrat še nisem vedela, ali govorita o juhi ali o meni,« je pripovedovala Jana. Vili pa je dodal: »Zagotovo sva mislila juho.«

Družina Kerčmarjevih se večkrat zbere skupaj za mizo, še posebno slovesno je med prazniki in takole so praznovali minuli božič.

Razred: 24

Danes kuhajo pri Kerčmarjevih tako slovenske kot slovaške jedi. Ko so doma, mami priskočijo na pomoč tudi hčerke. Jana študira v Bratislavi teologijo, Mirjam umetnostno zgodovino, Alenka pa obiskuje pedagoško fakulteto. Jana se z njimi pogovarja v slovaščini, Vili v slovenščini. Jeziki v njihovi družini niso ovira. Ko pridejo na obisk še sorodniki, pa se vsi pogovarjajo v obeh jezikih. Takrat pogosto obudijo dogodke na Slovaškem in spomine na Janino selitev. »Spominjam se, da se je pred mano v Subotico po-

Hčerke Jana, Mirjam in Alenka študirajo v Bratislavi. Jana študira teologijo, Mirjam umetnostno zgodovino, Alenka pa obiskuje pedagoško fakulteto.

ročila moja kolegica. S sabo je nesla na vlak celo blazine in vse je bilo stlačeno v velike zaboje. Vili je mislil, da bom tudi jaz peljala v Slovenijo pol hiše, zato je vzel posojilo in kupil volkswagen, jaz pa sem ga pričakala samo z dvema kovčkoma. Preostale stvari, ki sva jih dobila na poroki, sva namreč preselila pozneje. V mojem kovčku je bil tudi zvezek, v katerem so bili najljubši kuharski recepti moje mame. Pred odhodom mi je bilo zelo težko pri srcu, mama je bila v bolnišnici in nisem vedela, kdaj jo bom znova videla. Takrat sem vzela mamino knjigo s kuharskimi recepti in sem si jih prepisala v navaden šolski zvezek. Na prvi strani so bile rubrike: ime in priimek, razred, šola. Tam, kjer je pisalo razred, sem jaz tistega večera vpisala številko 24. Toliko sem bila namreč stara,« se je vrnila v preteklost Jana.

Sreča in veselje

Zdaj težav z odhodi in prihodi že dolgo ni več. Sorodniki se obiskujejo, Slovaška postaja z novimi cestami bližje in bližje. Kmalu se bodo srečali na skupnem praznovanju rojstnega dne, saj bo Janina mama obrnila 70. list v knjigi svojega življenja. »Takrat se bomo znova veselili. Poslušali bomo glasbo, tudi plesali in, to pa je najpomembnejše, znova se bomo nasmejali do srca. Ljudje se v življenju premalo smejimo,« je povedala Jana. Smeh in sreča, ki jo Jana in Vili delita iz srca med ljudi, je pomemben del življenja Kerčmarjevih. To dobro vedo tudi njuni farani, ki njuno srečo in veselje sprejemajo in so jo pripravljeno deliti naprej.

Dejan Fujs

So dnevi, dogodki in trenutki, ko se nam zazdi, da se podira svet, da se zgodovinsko kolo vrti nazaj, in bi zato najraje zavpili skupaj s satirikom: Ustavite Zemljo, rad bi izstopil! ...

Med potovanjem papeža Wojtyła, ki je te dni, ko je obiskal Grčijo in Sirijo, praznoval svoj enainosemdeseti rojstni dan, so se v Rimu ukvarjali s popolnoma drugimi stvarmi, povezanimi z Janezom Pavlom II. Eden najbolj elokventnih, modernih »pastirjev« katoliške cerkve je naredil kot cerkveni poslanec več sto tisoč kilometrov, da bi obiskal svoje vernike, »ovčice« ter prinesel vero vsem, ki jim je v življenju ostalo samo še upanje. Tokrat se je napotil po stopinjah svetega Pavla. Ta je bil sicer apostol, vendar ni sodil med prvih dvanajst Jezusovih izbrancev. Rodil se je deset let po Kristusu. Kot misijonar je deloval v poganskem svetu. Po narodnosti je bil Jud, po očetu je imel pravico do rimskega državljanstva. Njegova atributa sta meč in zvitki. Kot pobožen lik se pogosto pojavlja v družbi apostola Petra. Na poti v Damask, kamor je nosil s sabo pooblastila, da bi lahko zaprl kristjane, ga je nenadoma oslepila nebeška svetloba in padel je s konja. Božji glas, ki so ga slišali njegovi spremljevalci, je rekel: Pavle, Pavle,

Prežanje

na papeževo smrt

zakaj me preganjaš? Pavla je glas pretresel, spreobrnil se je v kristjana. Judje so mu zagrozili, da ga bodo ubili, zato je ponoči pobegnil iz mesta, in to tako, da so ga v kočari spustili čez mestno obzidje.

Po mnogih doživljajih in svetopisemskih zgodbah se je Pavel odpravil v Rim. Spremljal ga je Peter. Ko sta se spotoma ustavila Antiohiji, sta vrnila življenje sinu sirijskega kralja Teofila. Na eni od sakralnih slik vidimo, kako mladenič kleči pred Pavlom in želi vstati. Razmetane kosti in lobanja na sliki ilustrirajo vrnitev iz smrti. V Rimu so oba, Pavla in Petra, zaprli, mučili. Peter je bil obsojen na križanje, Pavel, kot rimski državljani, je bil obsojen na častnejšo smrt z mečem. Na eni od slik vidimo, kako angel prinaša Pavlu pred smrtjo palmo in oljčno vejico. Druga legenda trdi, da je Pavel na poti na morišče srečal kristjanko Plautilo, ki mu je dala robec. Kasneje so se pojavile v krščanski mitologiji slike, na katerih je bila na pladnju odsekana Pavlova glava, prav tako kot glava Janeza Krstnika, s tem da ima Pavel povezane oči. Izpod tega robca tečejo trije curki krvi, morda kot znamenje Vere, Upanja in Ljubezni do bližnjega: to pa je bil tudi slogan papeževega potovanja.

Janez Pavel II (ni naključje, da si je nadel imeni obeh mučencev, ki sta bila oba ob glavo) je tako uresničil svojo zamisel, potovati na kraj zločina (Janez Krstnik je izgubil glavo v Darňasku), si sezul čevlje, si nadel bele copate in vstopil v četrto najpomembnejšo mošejo muslimanskega sveta, imenovano Omajadovo. Ponovil je že pred tem izrečen strah pred globalizacijo in o hudih posledicah, ki jih prinaša čaščenje najnovejše družbene vrednote - neizprosne tržne zakonitosti - na vsej zemeljski obli. Če ta gospodarska poštenost ne bo koristna za celotni svet, ampak samo za izbrance, bo prišlo do ponovne oblike kolonizacije. Kaže, da se je papež odločil za skrajno kritično razmišljanje o svetu, v katerem živimo. Nekateri so mu zamerili, da je začel »dajati stvarim in ljudem njihova prava imena«, obenem pa skuša popraviti, retuširati nekatere največje napake katoliške cerkve v preteklosti. Mnogim vernikom, predvsem pa vatikanski administraciji to ni všeč. Nihče pač ne poslušal rad kritike na svoj račun. Papež pa je, star in bolehen, sklenil iti do konca, kot da nima več dovolj moči za soočenje z resničnostjo.

To so zaslutili tudi svetovni mediji, predvsem televizijske družbe, ter se začeli pripravljati za »pokrivanje« smrti in na

pogrebni mimohod še vedno živega in vitalnega papeža. Že nekaj časa vodilni televizijski producenti lovijo za rokav vaticanske uslužbenke, med njimi tudi visoke prelate, s prošnjo, da bi jih vključili v razdelitev minutaze in prostora, da bi s svojimi kamerami lahko neposredno komentirali papeževo agonijo, pogreb in konklavo, ki bo izbrala novega papeža. Nekatere medijske hiše so že odkupile rimske zgradbe, po možnosti s terasami, od koder se dobro vidi Vatikan.

Tako je ameriška družba CBS News plačala 180.000 dolarjev za zakup terase hotela Atlante Star. Pa ne samo zato, ker ima tako na voljo več kot petsto kvadratnih metrov, marveč zato, ker se z nje odlično vidi na kupolo bazilike svetega Petra, na dimnik Sikstinske kapele (na tistega, iz katerega se suklja črni dim in sporoča svetu, da papež ni izbran, oziroma beli dim, ki sporoča, da je izbran) - največ pa zaradi tega, ker se s teleobjektivom in zoomom lahko vidi celo skozi okna papeževega stanovanja v najvišjem nadstropju Apostolske palače.

Zamisel o najemu palače ni nova. Že leta 1958 je takratni arhijatar (glavni zdravnik) papeža Pija XII. nekemu ilustriranemu časopisu drago prodal fotografije papeža, ki je ležal v agoniji na smrtni postelji. Zdravnik je izgubil ta častni položaj, vendar verjetno ne dobro plačani posel, zato od takrat papeži nimajo več glavnih zdravnikov. Italijani so pokupili časopis, zdravnik pa je bogatel s to nesramno, neetično izdajo zdravniških skrivnosti. Danes takšna izdaja ni več potrebna - dovolj je tehnologija. Televizijska družba SKY News ima že od prej dopisništvo v hiši, s terase katere se vidita kupola bazilike svetega Petra in dimnik Sikstinske kapele, s čimer je angleška agencija prihranila kup denarja. Tudi BBC je poskusil z angleško varčnostjo; dogovoril se je s stanovanjci neke zgradbe z razgledom na vse, kar se vidi pred Vatikanom, in za najem terase odšteva po štiri tisoč dolarjev mesečno. Če bo papež živel še deset let - in zakaj neki ne bi - bo to stalo angleško televizijsko družbo lep kup denarja. ABC je podpisal podobno pogodbo z enim od rimskih Hiltonov, s tistim na Marijinem hribu, sicer malo oddaljenem od Vatikana, vendar z odlično panoramo.

Vse kaže, da postajajo bližajoča se smrt Pavla II. in volitve njegovega naslednika medijska senzacija enaindvajsetega stoletja. Gre za enostavno senzacijo, v kateri igra usodno

vlogo smrt. Lov na senzacije je postal posel ambicioznih novinarjev, ki so čisto »mrhovinarji«, ki s kamerami lovijo »najboljši« dogodek, najbolj grozljivo sliko, prizor. Pri tem ne gre več za privlačno prodajo, glavno blago ni več informacija ali zabava, marveč prodaja reklamiranega blaga. Prav o tem pa je pred kratkim govoril sam Janez Pavel II.: o neizprosni tržni zakonitosti, kot da bi slutil, kaj mu novinarji pripravljajo za njegovim hrbtom. Žal pri tem niti papež niti novinarji ne vedo, kdaj bo prišla njihova zadnja ura.

BRANKO ŠOMEN

Velika TRIPENKETA

Vprašanje je, kaj te teže: postaviti dobro vprašanje ali dati pameten odgovor. Presodite, kako je tokrat Pénovim urednikom uspelo prvo in znanim Pomurcem drugo.

1. Ste bili kdaj v skušnjavi, da bi dali ali prejeli podkupnino?
2. Kaj je za vas pravi dopust?
3. Želimo vas golo/golega fotografirati za naslovnico Péna. Kolikšna je vaša cena?

ROBERT BERDEN

propagandist, zadnja tri leta iz Murske Sobote, prej v Stanetincih

1. Da, pred kratkim. Hotel sem podkupiti Loterijo Slovenije, da bi zadel 170 milijonov tolarjev.
2. Senca, pivo in mir v kraju, kjer me nobeden ne pozna.
3. Računam, računam..., pa ne morem izračunati, ker je vsota previsoka.

BRIGITA PERHAVEC

Mestna občina Murska Sobota

1. NIKOLI! Prejeti se najbrž ne bi splačalo glede na višino le-te, ha ha! Ponuditi pa tudi ne bi mogla tako visoke. Saj smo vsi krvavi pod kožo, ali ne? Se pa po opravljeni uslugi zelo rada skromno oddolžim (pijača, čokolada, kava, ...) ali tudi sprejemem.

Se sprašujete, kje so tu meje?

2. Kadarkoli in kjerkoli, če pozabim:

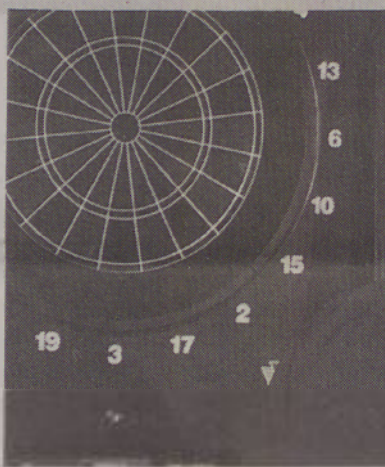
- na obveznosti v službi
- da sem nehala kaditi
- da imam shujševalno kuro
- v restavraciji in po trgovinah, da moj mož ne zasluži toliko, kolikor jaz lahko zapravim, saj ni ne poslanec v Državnem zboru RS, ne direktor (glej 20 številko Gospodarskega vestnika, stran 15), ne ...

3. Ali bo to izredna številka PENA? Bo morda posvečena baročnim antikvitetam - raritetam? Moja cena? Najbrž mi boste danes objavo zaračunali vi. Pred mnogimi leti ste me namreč objavili golo na naslovnici Vestnika (in na zadnji strani). Tistega honorarja še nisem prejela.

JOŽE GRANTAŠA

dnevni bar, Grlava

1. Podkupnine. Da, zelo zanimiva tema, vendar še nikoli nisem bil v položaju, da bi mi jo kdo ponudil ali da bi jo jaz komu hotel dati. Sem pa že komu dal v zahvalo za kako uslugo ali pomoč, predvsem pri športnem društvu, kako buteljko ali podobno stvar. Mislim, da to ni podkupnina. Bolj znak spoštovanja ali zahvala za uslugo.

2. Pravi dopust. To naj bi bil čas, ko bi se zbrala družina in kjerkoli skušala pozabiti na vse težave in probleme in se vsaj nekaj časa sprostiti ter uživati brezskrbno življenje. Vendar imamo mi za to zelo malo časa.

3. Gol na naslovnici. Mislim, da zame to ni sprejemljivo, pa tudi denar ne bi spremenil mojega prepričanja.

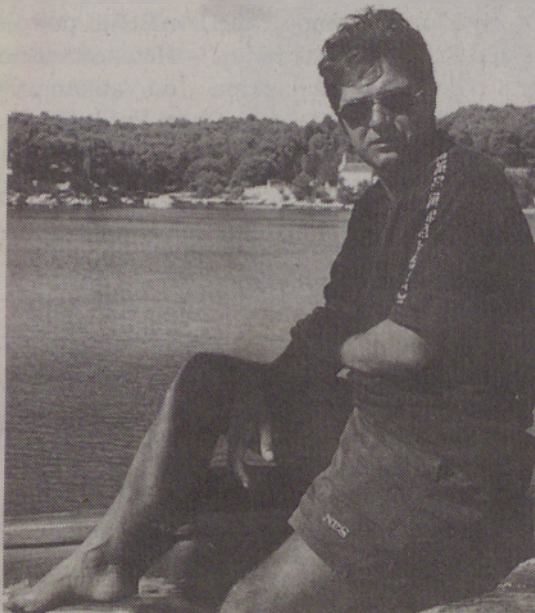
BORUT PREMZL

direktor Radenske Zvezde - Diane, Murska Sobota

1. V skušnjavi že, vendar ni bilo ne prave prilike, ne ustreznih ljudi, ne dovolj sredstev, da bi jo dal ali sprejel. Torej je za podkupnino treba kaj več, skušnjava je premalo. Priznam pa, da je dandanes to moderno.

2. Vem, dobro vem, kaj bi radi slišali o pravem dopustu: o rajski plaži polnih živih pomanjkljivo oblečenih angelov in seveda sam med njimi ob božajočih melodijah in rožicah. Pa vas bom razočaral. Pravi dopust se začne, ko grem z družino, ko izklopim prenosni telefon, ko ni nikjer na vidiku znanca - samo samo mi štirje: SONJA, LUKA, KAJA in JAZ.

3. Zgornja meja šestmestnega števila dolarjev (brez ničel spredaj). Prepričan sem, da bi strošek zmogli, saj bi se vam naklada ustrezno dvignila. Če se to ne bi zgodilo, pa bi bilo tudi prav, saj bi nehali razmišljati o takih željah, naslovnica in vprašanjih, ko bi propadli.

ANJA ŠERC

dijakinja 4. letnika gimnazije Frana Miklošiča, Ljutomer

1. Zvestno nisem še nikoli nikomur ponujala podkupnine. Podzvestno pa je to druga stvar. Večkrat komu ponudim kaj, da bi dobila tisto, kar hočem. Vendar ne v smislu materialnih stvari. Za mamo je zadosti pospravljena soba.

2. Trenutno delim čas na obdobje pred maturo in po njej. Ker me to sprašujete še v času pred maturo, bi rekla, da bo pravi dopust po maturi, pa kar koli to že bo.

3. Do golote nimam nobenih predsodkov, vendar se ne bi slikala gola za karkoli javnega. Nimam namena ljudi še dodatno obremenjevati. Ali slečem, kjer je »dovoljeno«, zastoj ali pa ne.

RAJKO STUPAR

vodja JSKD LENDAVAL in LION, iz Trimlinov

1. Znanec, ki je bil že visoko v letih, je prodal njive in konje ter kupil ... traktor! S ponosom ga razkazuje, potem pa me pocuka za rokev: »Bi mi kako uredili vozniško dovoljenje za traktor? Ne bo vam žal. Sod vina vam dam.«

Presenečen, da se obrača name, ga vprašam, čemu potrebuje sedaj vozniško. On pa s svojo starčevsko roko pokaže proti mestu: »Da se bova z ženo v nedeljo peljala k maši.«

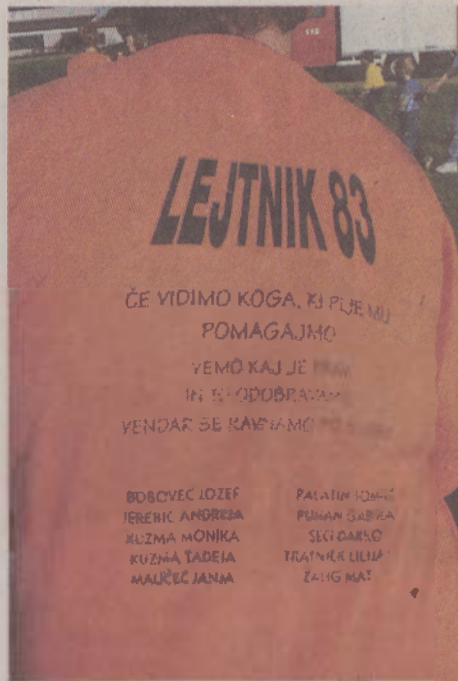
Seveda od tega ni bilo nič. Ostal je le traktor ... v konjušnici.

2. Pri delu se potiš. To pa čisti telo in bistri um. Na delopustu se tudi lahko potiš, vendar je takrat učinek nasproten.

3. O ceni se lahko začnemo pogovarjati šele, če bi vam uspelo povečati format časopisa.

(P. S.: Če mislite, da gre za domišljavost, niste razumeli odgovora.)

MAJOŠ

Gančani

Irma B.
Zaumeher
Najša
Juhnov

»Majoš« 2001 so fantje in dekleta, rojeni leta 1983, krasili pri Sečejevih, po domače Markovih, kajti tudi njihov sin Marko je letos polnoleten. Od januarja so se zbirali ob koncih tedna in iz krep papirja pletli »pantlike« in delali »rouže«. Prvič so postavili »majoš« leta 1919 in vse do danes ohranili tradicijo. Med pobudniki je bil pokojni Martin Sabotin, ki je ob 50. obletnici leta 1969 takole obujal spomine: »Pri sosedu smo si sposodili žrd, v Konjščeku pa posekali brezo ter jo okrasili z rožami in raznobarnim papirjem. Čez noč na prvi maj smo postavili »majoš«.« (Vestnik 1999)

Generacija '83: Malo nas je, ampak o nas se bo še slišalo. Od leve čepijo Janja Maučec, Tadeja Kuzma, Monika Kuzma in Lilijana Tratnjek, stojijo pa Darko Seči, Tomaž Palatin, Gabika Puhan, Matej Žalig, Jožef Bobovec in Andreja Jerebic.

Okrašena krošnja je uspešno priromala do debla. Strokovno sta ju združila vodja letošnje akcije Stefan Maučec in Stanko Žalig - Gejta. Pomočnikov jima ni manjkalo, delo pa je ponosno nadziral Evgen Seči, saj je od tega dne tudi njegov sin Darko odrasel fant. Menda pa spoj ni vzdržal prav do konca maja!?

Z okrašeno krošnjo skupina mladih obhodi vas. Zadeva sploh ni preprosta. Krošnja je težka in treba jo je spraviti mimo številnih električnih in telefonskih žic, ki prepletajo ulice. Kot nekakšna prometnika sta letos s svojimi izkušnjami mladim pomagala Ernest Nuhovič in Miloš Čiček. Deset fantov in deklet je pod njuno taktirko uspešno opravilo zrelostni izpit.

K običaju sodi tudi pogostitev obiskovalcev. Za hrano in pijačo poskrbijo starši osemnajstletnikov. Jerebicovi mama Ema in hčerka Andreja strežeta Borisu Tibautu. Ponujeno je treba vzeti, da bi višje sile poskrbele za blaginjo in dober pridelek ...

»Majuš« postavljajo brez pomoči strojev, le s pomočjo lestev, drogov in spretnih rok. Letošnji je bil izjemno lep – ravno in gladko deblo, bogata krošnja. Za ta namen ga je določila babica Andreje Jerebic pred osemnajstimi leti, ko se je rodila vnukinja. Ko je drevo stalo ravno kot sveča, so ga osemnajstletniki objeli, se poslovili od otroštva in stopili v svet odraslih. Množici obiskovalcev so se predstavili s simpatičnim kulturnim programom, ki so ga popestrili še moški pevski zbor Dolinec in domače ljudske pevke, s pozdravnim nagovorom pa predsednik vaškega odbora Bojan Jerebic. Po tradiciji je v mraku ob »majošu« zagorel kres. In fantom in dekletom, rojenim leta 1984, je začelo srce močnejše razbijati. Naslednji »majoš« bo njihov!

Najlepše aranžmaje je za »majoš« izdelala 72-letna domačinka Hedvika Križanič. Njene spretno roke vsako leto ustvarijo prave umetnine. Na deblo jih je strokovno pritržil Anton Kuzma, po domače Burgerov Tonč.

Korak k polnoletnosti je naporen. Na poti do cilja, ta je bil nedaleč od kapelice in v bližini športnega centra, kjer je že bila izkopana jama za »majoš«, ki so jo minulo noč skrbno varovali, se je prilegel tudi tak počitek.

Umrli
soboški
angel
dobrote

Grofico Marijo,
vdovo Géze Szápáryja,

imeli mnogi za mater

Sobota je bila 27. maja leta 1908 in še dolgo za tem odeta v žalost. Tega dne je umrla priljubljena soboška grofica Marija, vdova Géze Szápáryja, rjena Györy. Poletja je običajno preživljala v Murški Soboti, zime v Budimpešti. Pomagala je soboškemu dobrodelnemu društvu. Več kot 26 let je bila predsednica dobrodelnega društva v Budimpešti, kjer naj bi številnim revežem celo lastnoročno delila hrano. In mnogi soboški reveži so trkali na njena vrata.

Marija se je poročila z grofom Gezo pred 140 leti ali točneje 10. avgusta 1861. Rodila je sinova Ladislava in Pavla. Zaradi miline in darežljivega srca, razumevanja ljudi v stiskah, jo je ljudstvo poimenovalo »angel dobrote«. Spomin nanjo je ohranil takratni soboški župnik Janos Szlepecz z objavo prispevka v Marijinem listu in drugih časnikih. Povzemamo nekaj misli, ki so tam napisane v prekmurščini. Omenja, da groficično dobro srce ni bilo poznano le v naši pokrajini, marveč po vsej takratni Madžarski. Bila je častna in premožna gospa, ki ni nikoli pozabila revežev.

In kjer je zahtevala njena grofovsko čast, se je lepo oblačila in si naredila bleščeč nakit, a najraje je nosila preprosto temno obleko. Tako oblečena je obiskovala reveže in hodila v cerkev. Zelo je bila radodarna. Če je potrkal na grajska vrata revež in prosil vbogajme, si je denar sposodila od družine, če ga sama ni imela pri sebi. In tako berač ni odšel praznih rok.

Szlepecz se spominja, da je pri njej enkrat prosil denar za nekega reveža. Dala mu je ves denar, ki ga je imela pri sebi. In naročila mu je, naj se naslednjega dne spet oglasi, ker bo dobila denar prek pošte. Brez daru nihče ni zapustil njenega gradu. Revežev nikoli ni sovražila. Z njimi se je pogovarjala o boleznih, težavah. Tolažila jih je, sočustvovala. Pomagala je pomoči potrebnim na soboškem območju, v Budimpešti, v Fiumi, kjer je skrbela za sirotišnico. Tam so skrbele usmiljene sestre za številne revne otroke.

O groficični darežljivosti se ni veliko govorilo. O tem časopisi niso pisali. Plemkinja je to počela skrivaj, da leva roka ne bi vedela, kaj dela desna. Mnogi so jo po smrti objokovali in zgovorne so tudi besede enega njenih služabnikov, ki je rekel župniku: »Plevanos moj dragi! Mater smo izgubili. Pokojna so vedeli za naše težave!«

Grofica je bila rojena 7. oktobra leta 1840 v Nagy Perkati. Bila je imenitnega györyovega rodu. Imela je sestre grofici Felicitas Hunyady in Terezo Györi. Bile so vdane izjemni pobožnosti in zaradi tega so življenjske težave lažje premagovale.

V ponedeljek, 25. maja leta 1908, je grofica tožila, da se slabo počuti. Zdravniki so ugotovili, da jo je zadela možganska kap. Izgubila je govor, ki se ni več povrnil. Tisti večer je dobil župnik sporočilo, da je grofica na smrtni postelji. Hitro se je odpravil k njej. Ne zato, da bi jo spovedal, saj to že nekaj let ni bilo več

Grofica Marija Szapary je poletni najraje živele v Murški Soboti, pozimi pa v Budimpešti.

mogoče, ker je imela duševne težave, ampak da bi jo mazilil. In Szlepecz pravi:

«... Ko sem opravil svojo žalostno službo pri njihovi bolniški postelji, sem tam ostal zelo dolgo. Zgledalo je, da so mi noge pribite k tlom. V srce sem si vtisnil njihovo nepozabno lice. Še en dolgi dan so ležali v mukah. V torek zvečer sem znova in poslednjič klečal ob njihovi postelji, ko smo z njihovima sinovoma in sestrama njihovo dušo izročili Bogu ...» Umrli je okoli pol treh zjutraj.

V sredo ob šestih zjutraj so začeli soboški zvonovi oznanjati, da je prenehalo biti srce patrone soboške cerkve. Objokovali so jo zvonovi in ljudje vse do sobote, ko je bila krsta z groficičnimi posmrtnimi ostanki prepeljana na železnico. Opravljene so bile poslednje časti v imenu Sobočanov. Krsto so naložili na vlak in jo s številnim spremstvom odpeljali v Sorok Ujfalu, kjer ima Szápáryjeva rodbina svojo grobnico.

V nedeljo dopoldne so v kapeli, kjer je bila položena krsta, brali tihe maše. Okoli poldneva so začeli prihajati številni dostojanstveniki plemenite krvi. Pripeljali so se iz oddaljenih krajev in pokojni grofici izkazali poslednjo čast. In v Marijinem listu še dobesedno piše:

«... Dr. Ivanóczy Ferenc soboške okrogline esperes i kanonik szo escse ednok blagoszlovili mrzlo telo i pocsvivanja messzto, po sterom szmo od njih szlobod vzeli i zdaj mo sze z njih zse szamo, v u molitvah i szv. mesah szpominali ...»

Idejo in darežljive misli za ta prispevek mi je dal beltinski urar Ivan Marič. Prebral sem še prispevek o grofih Darje Keréc v Katalogu soboškega pokrajinskega muzeja. Iz njega je tudi fotografija soboške graščine. Groficičin

portret je bil objavljen v Marijinem listu.

Franček Štefanec

Mati božja iz Medžugorja se vrača v Radmožance

Odnos do prikazovanj

»Marija se je prikazala v Prekmurju, a ker je niste marali, je prišla k nam v Medžugorje,« je dejal pred leti slavni hercegovski pater Jozo skupini romarjev iz turniške fare. Dokaz, da radmožansko prikazovanje izpred 54 let v cerkvenih krogih le ni tako neznano, kot se to želi prikazati. Prej ali slej se bodo morali uradni božji služabniki na zemlji izjasniti o marsikaterem vprašanju, predvsem o tistih iz najbolj mračnih časov po vojni, ko niso stopili na stran vernikov, ampak molčali. Kljub veliki časti, ki jo izkazuje katoliška cerkev nebeški kraljici, je zelo previdna, čeprav so v zadnjih 250 letih vsa prikazovanja in drugi čudeži - od Lurda, Fatime do Medžugorja - povezani z Marijo. Čedalje glasnejše so zahteve o konkretni opredelitvi. Tako bo treba prej ali slej spregovoriti o radmožanskem pojavu, kajti v globalni interkomunikaciji se glas hitro širi. Vsaj za zdaj vse kaže, da se Gospa po več kot petdesetih letih vrača na mesto svojega prvega prikazovanja, k hrastu, ki kot obelisk kljubuje času v okolju, kjer dobiva zaradi osemsto let stare Marijine cerkve in znanega romarskega prošenja ter posebne zavetniške vloge med tukajšnjim madžarskim prebivalstvom kult Matere božje v težkih časih nove poudarke. V zadnjega pol stoletja smo priča prikazovanjem, čudežem ...

Štefan in Jenő Kalamár, predstavnika krajevne skupnosti, kmalu po postavitvi znamenja 1991. leta

Posadite mi v čast belo vrtnico

»Mati božja mi je naročila, naj posadimo vrtnico, in vsako leto 16. marca moram na mesto njenega prikazovanja,« pravi črnolasi bistri dekljč F. B., ki je bila ne dolgo od tega priča prikazovanja v Radmožanskem logu. »Nad starim znamenjem, nad ikebano, se je vsa v modrem prikazala Gospa in mi dejala, da moramo moliti. Ikebano smo pokopali pod hrastom ...«

»Zlato moje, povej, kaj ti je rekla za sestro,« jo spodbuja Rozalija Dancs, ki je tistega dne z dekljico šla v gozd.

»Razodela mi je, da bo sestra, ki pričakuje otroka, rodila dekljico in ime ji bo Eva.«

»Povej še, kako ti je dejala, da naj posadimo belo vrtnico, ki bo dvobarvno cvetela. Neki ženski iz Banute se je Mati božja prikazala v snu in ji prav tako dejala, da je treba posaditi belo vrtnico,« pravi Dancseva. Dekljč ji pritrdi.

Dancseva je prinesla vest o Marijinem prikazovanju F. B. in nihče je ne more omajati v veri v radmožansko Marijo ter o izbranosti svoje sosedice, črnolase dekljice,

Marijino drevo sredi goloseka 1987. leta v radmožanskem logu

na pol sirote, ki je očeta izgubila pri dveh letih.

»Kako se pogovarjaš z Marijo?« jo vprašam.

»Sama ne vem, slišim njen glas in vidim jo vso v modrem. Težko je to pojasniti,« pravi, soseda pa dodaja, da je takrat vsa zamaknjena.

»Za čudeže moraš biti izbran. Če bi se Gospa prikazala vsakemu, potem to ne bi bil čudež,« modruje druga soseda, priletna Marija Lászlo, ki pravi, da so ji noge že odpovedale poslušnost in težko pride do loga, a v tolažbo ji je, da mlado izbranko sreča vsak dan.

Čudeži na mestu prikazovanja

Vrtnica je posajena in drugo cvetje tudi. Sredi gozda med Radmožanci in Banuto, na mestu, kjer se je 15. junija pred 54 leti tukajšnjemu kmetu Józsefu Fuleju na vrhu hrasta prikazala Roža Marija s cvetjem, je spet romarsko mesto. Ob koncu tedna in praznikih pride dnevno tudi po tristo ljudi, ki posedijo, molijo, pojejo pobožne pesmi Mariji na čast. Pri tem le starejše domačinke obujajo spomin na čase, ko je povojna oblast s silo odganjala romarje, ki so prihajali iz vse Jugoslavije, Fuleja, njegove svojce in najbolj goreče zagovornike pa zapirala v lendavske ječe. Vedenje o Marijinem prikazovanju in čudežih, ki naj bi se ves čas dogajali, se je globoko zasedrilo v okolisko prebivalstvo, čeprav se je Cerkev takrat in tudi pozneje distancirala od prikazovanja.

Na novo postavljena kapelica, ki marsikomu ni po godu.

PO VEČ KOT PETDESETIH LETIH POSTAJA RADMOŽANSKI LOG SPET ROMARSKI?

PO PATRU JOZU SE JE GOSPA PRVIČ PRIKAZALA V PREKMURJU, A SO JO SPODILI V MEDŽUGORJE - MORDA SE ZDAJ SPET VRAČA V RADMOŽANSKI LOG - OB KONCU TEDNA IN PRAZNIKI SE ZBERE TUDI PO 300 IN VEČ ROMARJEV - NAJSTNICA SE POGOVARJA Z MARIJO

Margit Szabó, vnukinja Jozsefa Füleja, je s svojo družino ves čas prihajala h hrastu pa tudi številni šopki rož v visoki travi so pričali, da Marijin kult globoko prežema ljudi, ki še čakajo na čudeže. Gozdarji vedo povedati, da so hrastovo skorjo odnašali in uporabljali za zdravilo, zato se je drevo kmalu pusušilo, strela pa ga je prepolovila. Gozdni delavci so se ga ognili v spoštljivi razdalji in kljub večkratni odredbi nihče ni dvignil sekire na Marijino drevo. Pravzaprav davnega 1948. leta je mlad vaščan, ki se je takrat vrnil z ruskega ujetništva, nekajkrat zasadi v deblo sekuro, toda prevzel ga je grozen strah in je odnehal. Dolge mesece je bolehal in taval po domačem dvorišču, končno pa se je odselil iz Radmožanec. Druga zgodba govori o hudo bolni, negibni sedemletni deklici, ki jo je mati dninarica na hrbtu nesla na mesto prikazovanja, ki je med potjo začelo vzklikati, da vidi Gospo. Po nekaj dneh je ozdravela in pozneje kot medicinska sestra svoje življenje posvetila bolnikom.

Zgodb je še veliko, naprimer o tem, da je v trenutku smrti Jozsefa Füleja nad hišo krožil beli golob, ali o rožnem vencu, ki se je po čudežnem naključju znašel pod njegovim zglavjem v zaporu.

Marija Varga rada govori o svoji večni hvali Materi božji, ki je rešila njenega sinka, ko je neke pomladi v napol zasneženem gozdu v tankih oblačilih taval po gozdu, kjer je nabiral zvončke. Celo noč so ga iskali in zjutraj zdravega našli pod Marijinim drevesom. »Le Marija, ki je tudi sama mati, je razumela mojo bolečino in pazila na našega nebogljenčka, le pozneje ga je poklicala sebi. Skoraj vsak dan prihajam sem, molim in prosim Gospo, da mi ga čuva v nebesih,« pravi in utrne solzo za svojim prerano preminulim drugorojencem.

Marija je velela, da moramo ob njenem drevesu posaditi belo vrtnico, ki bo po čudežu dvobarvno cvetela ...

Se bo Marija vrnila?

Nikoli pozabljeno mesto upanja in globokega Marijinega kulta med tukajšnjim prebivalstvom že od začetka devetdesetih let spet postaja romarsko mesto. Ko družbene in zasebne stiske postanejo prehude, se zatekajo verniki, ki jim je bližnja podoba turniške Marije Pod logom, ki postaja prisposoda pomočnice v vsem hudem in upanje, k svoji nebeski materi.

Amaterski kipar, že pokojni Bela Jalšovec, je daroval kip Marije, vaščani pa so ob hrastu postavili leseno znamenje. V začetku do jase ni vodila prava pot, toda ko je v Ameriki živeči Dolgovaščan Laszlo Mihaly Gönc primaknil precejšnjo vsoto denarja, je Peter Szomi v njegovem imenu postavil novo kapelico, ki pa ni po godu in okusu nekaterim vaščanom in tudi dobrovniški župnik Franc Režonja čaka glede posvetitve na navodila iz škofije ...

Širi se glas, da Marija preiškuša Radmožančane in le od njih bo odvisno, ali se bo vrnila za vselej ali pa ostane v Medžugorju in se bodo naši verniki še dalje z avtobusi vozili v Hercegovino.

Razdora še ni čutiti: romarji v vedno večjem številu prihajajo v radmožanski log k Mariji, kjer vaščani s skromnimi sredstvi in veliko entuziazma po svoje urejajo okolico. Karcsi Biro, konjerejec iz Dolge vasi, ob nedeljah vpreže lipicanca in je na voljo vsem, ki bi se želeli popeljati po poti, po kateri je Jozsef Füle pred 54 leti gnal krave na pašo h hrastu in se mu je prikazala v vročem junijskem popoldnevu vsa sijoča in s cvetjem obdana Mati božja. Takrat je niso marali, jo bodo zdaj sprejeli? F. B. pravi, da čudovita, mila gospa, ki poziva ljudi k dobrim dejanjem ...

FOTO

-EP

»Sobota je velki varoš ...

... tam vse puno je ljudi ...«

Znanka iz mursko-soboške Cankarjeve ulice

Dragica Juteršnik ne skriva svojih let, saj je povedala, da se je rodila 1923. leta v Murski Soboti, to pomeni, da je »stara« Sobočanka, vendar se počuti še vedno mlado. To je najbrž tudi posledica njenega druženja z mladimi. Skoraj vsa leta je delala v prosveti.

Dragica Juteršnik je velika prijateljica knjig.

Pokazala mi je staro fotografijo mladih tabornikov iz odreda Vitki veter, kako splavljajo kanu, ki so ga sami izdelali. Predme je dala še ducat drugih posnetkov, od katerih se mi je zdela še posebej zanimiva fotografija mestnih veljakov, posneta na prvem prekmurskem sejmu, ki je bil v Murski Soboti 1939. leta.

»V prvi vrsti so: Franc Čeh (veletrgovec), Josip Benko (tovarnar), dr. Bratina (sreski načelnik), Zubec (direktor gimnazije), Hartner (posestnik), Petkovšek (veterinar), Vutkovič (direktor pošte) ... V drugi vrsti so ... V tretji vrsti so ... V zadnji vrsti peti je moj oče Slavko Niševicer, ki je bil v tistem času poslovodja elektropodjetja,« je predstavljala može s kozarci piva.

Dragičin oče je bil narodnostno zaveden koroški Slovenec iz Hodiš, ki se je po plebiscitu umaknil v Slovenijo. Najprej se je zaposlil kot tajnik v Dobrovniku, nato v Markovcih, nazadnje pa je ostal v Murski Soboti, kjer se je tudi poročil z Gizelo Zach. Imela sta dva otroka: Dragico in Dušana, ki se je rodil 1925. leta. Družina je žal postala trn v peti madžarskim okupatorjem, zato so očeta, mater in Dušana 1944. leta odpeljali v taborišče v Nemčijo, kjer sta moška žal umrla, mama pa se oktobra 1945. leta vrnila. Dragica, ki je ob začetku vojne končala v Murski Soboti gimnazijo in maturirala, pa se je povezala z Danetom Šumenjakom in odšla v partizane. Bila je v Lackovem odredu, ki je tisti čas deloval na območju Pohorja in Kozjaka.

»Po koncu vojne sem bila do 1947. leta še v Mariboru, nato pa sem se vrnila v Mursko Sobotu, kjer sem se najprej zaposlila v upravnih službah okrajnega ljudskega odbora, nato v otroškem vrtcu, saj sem bila rada v družbi z mladimi; leta 1958 pa sem postala najprej pomočnica ravnatelja, pozneje pa ravnateljica Osnovne šole I. To delo sem opravljala do 1977. leta, nato pa sem prešla v OVIZ (združene soboške OŠ), kjer sem bila do upokojitve v letu 1981 pomočnica ravnatelja ...«

Pokazala mi je daljši zapis o svojem delu s taborniki, taborjenjih, šolah v naravi na morju. Prostor žal ne dopušča podrobnejšega povzetka. Je pa našla tudi čas za igranje v amaterski dramski sekciji, ki se je s svojimi rekviziti in v maskah, kot jih je zahtevala Velika puntarija, predstavila tudi v mimohodu, ki je bil v okviru Prekmurskega tedna v času od 24. avgusta do 7. septembra 1952. leta v Murski Soboti. Bila je tudi v njegovem prireditvenem odboru. Predsednik: Bela Berglez, tajnik: Ciril Tručl, člani: Karel Barbarič, Štefan Antalič, Viljem Hakl, Franc Čeh, Ante Novak, Jožko Brumen, Emerik Šiftar, Ernest Hojer, Dragica Razdevšek (priimek po prvem možu, op. p.), Štefan Štefanec. V dneh sejma je bila gospodarska razstava, zvrstile pa so se tudi kulturno-prosvetne prireditve.

Izdali so tudi sejmsko knjižico, iz katere povzemam: »Razstavnimi prostori se nahajajo v Državni gimnaziji in na razstavnem prostoru poleg gimnazije. Delovni čas za obiskovalce razstave je od 8. do 18. ure, veselični prostor pa je odprt do polnoči, ob sobotah in nedeljah pa do 2. ure ponoči. Ples vsak večer od 20. ure dalje. Vstopnina 20 din na osebo.

Splavitev kanuja, ki so ga taborniki sami izdelali.

Gostišča na razstavnem prostoru: Bife, Prekmurska gostilna, Bar.«

Ob prelistavanju sejmskega biltena se mi je pojavila »grešna« misel: Ko bi bili Murskosobočani podjetnejši, nam zdaj ne bi bilo treba hoditi na sejem v Radgono ... Je pa, resnici na ljubo, le treba zapisati, da so se na prekmurskem tednu predstavljala le podjetja z levega brega Mure. Nekatera od njih so se prebila v današnji čas, mnoga pa so ugasnila, na primer: Panonija, Rafimus, Remontno podjetje, Koloniale, Tekstil, Mestna metlarna

Zatopljenega v prelistavanje knjižice me je gostiteljica »zbudila« s pristavkom:

»Veliko reklam, mar ne?«

Prikimal sem. Tudi zato, ker sem naletel tudi na reklamo predhodnika Vestnika (Obmurskega tednika), ki je imel tedaj (in tega se držimo tudi sedaj!) cilj: Obmurski tednik v vsako prekmursko in prleško hišo!

Pa Dragica Juteršnik? Je tudi mati štirim svojim otrokom, ki pa so sedaj seveda že odrasli. Stanka je tehničarica, Dušica predmetna učiteljica, Dragica višja medicinska sestra, Peter pa je predmetni učitelj telesne vzgoje. Dragica ima šest vnukov in pravnuka. Dokaz, da se stari starši in vnuki dobro razumejo, se je potrdil tudi pri Juteršnikovih: vnukinja Nuša, študentka visoke vzgojiteljske šole, živi pri njej. Tako je obema lepše.

In za konec še pojasnilo okrog naslova tega zapisa. Gre za prvo kitico pesmi, ki jo je menda še kot osnovnošolec skoval Branko Šomen, ko je bila Dragica s »svojimi otroki« na taborjenju v Baški. Torej: »Sobota je velki varoš, tam vse puno je ljudi, a na cestah velko blato - kilometre kraj smrdi ...«

Zdaj, skoraj petdeset let pozneje, Sobota ni več »velko blato« (razen, ko jo vsake toliko časa prekopavajo), ampak resnično že »velki varoš«, v katerem se dobro počuti tudi Dragica Juteršnik, čeprav živi v znameniti Cankarjevi ulici z gostim tovrnim prometom.

»Poleti, ko je lepo vreme, sem podnevi v tem pokritem koticu na prostem pri mojem vrtu,« je povedala in dodala, da so ji prostorček uredili njeni najbližji - domači. Tam pa tudi rada prebere kako knjigo, seveda, ko ni zaposlena z drugim delom, na primer negovanjem rož.

Soboški veljaki iz 1939. leta

Štefan L. Sobočan

Prvič sem prišel v Rim leta 1997 skupaj s prijateljem Davorinom, ki ga vsi kličemo Sino, s katerim sva potem nadaljevala pot na Sicilijo. Zanimivo je, da je za postanek v Rimu bolj navijal on, sam sem bil raje za daljši postanek v Neaplju. Nekako sem se poskušal izogniti prestolnici, ker sem imel občutek, da bo največje italijansko mesto neobvladljiva zmes kaosa, hrupa in nerveze. Kako sem se zmotil! In prava sreča, da sem poslušal Sina, saj mi je bil Rim iz trenutka v trenutek bolj simpatičen. Ko pa sva se ob vrnitvi s Sicilije še drugič ustavila v »večnem mestu«, sem bil že »ujet«. Od takrat pa do sedaj sem bil v Rimu še dvakrat, pavza med predzadnjim in zadnjim obiskom pa je trajala kar dve leti in pol, a ves ta čas sem čutil v sebi, da podzavestno samo čakam, kdaj se bom vrnil. In ko sem bil nazadnje res tam, sem takoj začutil olajšanje in potešitev hrepenenja. Kot da bi se vrnil na kraj, kjer je doma moje srce!

Tomo Koles

Rim

Tivoli je kraj, ki je najbolj priljubljena izletniška točka v okolici Rima. Od prestolnice je oddaljen 25 kilometrov, ima 53 tisoč prebivalcev, njegova največja znamenitost pa je Villa d'Este iz 16. stoletja. V njenem parku je na stotine majhnih in velikih vodometov, občutek pa takšen, kot da bi se znašli v kakšnem arabskem pravljicnem svetu.

Pogled z vrha kupole cerkve sv. Petra v Vatikanu je treba plačati in včasih zato stati v dolgi vrsti. Se pa vsekakor splača, saj so razgledi krasni in na vse strani. Tule pa sta še dva nasveta za brezplačni razgled Rima, ki je tudi zelo lep: s parka Pincio in z vrha hriba Gianicolo.

Za mirni ogled trga sv. Petra je najbolje izbrati kakšen delovni dan, saj se ob koncu tedna, še posebno v nedeljo, kar tare ljudi z vsega sveta, razen seveda če niste goreč vernik, saj vsako nedeljo zjutraj zbranim vernikom spregovori papež z balkona. Toda Vatikan ni Rim in Rim ni Vatikan, ampak sta to dve združeni celoti, ki ju je med obema vojnoma združil nihče drug kot Mussolini.

Ena najbolj znanih turističnih točk Rima so Španske stopnice, kjer se srečujejo popotniki z vsega sveta. Tu je pomembno videti in biti viden, malce pretiran pa je stereotip, da se tukaj neznanci brez težav spoznajo med sabo, saj se skupine v glavnem držijo vsaka zase. Redarji pazijo, da se na stopnicah kot kulturnoumetniškem spomeniku ne sme jesti in piti.

Lazio ni samo rimski nogometni klub, katerega simbol je orel, ampak je to tudi pokrajina okoli Rima, ki preseneča s svojimi kraji, ki se vzpenjajo po zelo ošiljenih hribih. Še toliko dragocenosti skriva ta nam neznana pokrajina, da bi bilo škoda ves svoj čas preživeti samo v Rimu. Nasvet: prespite eno noč v Tivoliju, Guidoniji ali Frascatiju in na Rim z njegovo okolico boste gledali s čisto drugačnimi očmi.

Stadio Olimpico je eden najlepših stadionov na svetu. Sprejme 82 tisoč gledalcev, vendar zaradi varnosti nikoli ne prodajajo toliko vstopnic. Na zadnji tekmi med Romo in Lazio je bilo na stadionu 77 tisoč gledalcev. Zanimivo je, da je postavil stadion na tem mestu že Mussolini, tako da je današnji Olimpico samo moderna obnovljena različica. Pred njim je Stadio dei Marmi, kjer so skulpture šestdesetih atletov, in ta objekt je še natanko takšen kot za časa fašizma. Pravzaprav je ves ta kompleks ostal skoraj enak, le da se je takrat imenoval Foro Mussolini, sedaj pa Foro Italico. S fašističnimi futurističnimi zgradbami in mozaiki so imeli nemalo težav prireditelji olimpijskih iger v Rimu leta 1960, a so se vseeno odločili, da naj ostanejo takšne, kot so, saj je tudi duce oboževal šport in telesno kulturo.

Nekateri od vatikanskih vrtov se lahko vidijo samo s kupole bazilike sv. Petra, saj so drugače zaprti za javnost. A po tem, kar se da videti in slišati, je razbrati, da se cerkvenim predstavnikom za zidovi kar dobro godi. Vatikan je najmanjša država na svetu, pred kratkim pa je pri Mednarodni nogometni zvezi celo prijavila svojo nogometno reprezentanco!

Marsikdo od mojih sopotnikov je presenečen, ko ob vstopu na alejo, ki vodi proti stadionu, najprej zagleda obelisk v spomin Mussoliniju. Ampak tako je: Rimljani niso rušili stavb in objektov, ki so jih zgradili v obdobju fašizma, saj so menili, da se dela zgodovine ne da iztrgati kot list iz knjige. Treba pa je priznati, da so nekateri arhitektonski dosežki iz tistega časa res imponantni. Zgradbe pa se še danes uporabljajo, tako se sedaj po aleji že dve uri in pol pred tekmo valijo množice navijačev Rome.

Takšne prilike niso mogla izpustiti: Sino ob plakatu, na katerem piše Si (za Chaplina) - No (za Hitlerja).

odprto mesto

Bella Roma

Mnogi se čudijo tem mojim občutkom, ko jim opisujem Rim, saj si ga predstavljajo ali so ga doživeli tako, kot sem opisal v začetku. Tudi sam sem včasih še vedno presenečen nad tem, da mi je Rim tako globoko »zlezel pod kožo«, saj si prej tega nikoli ne bi mislil. Toda zdaj je to mesto, na katerega sem navezan in ki ga gledam kot neke vrste ljubzensko simpatijo. Predvsem moram poudariti, da ga v svojih mislih vedno kličem z originalno žensko obliko: Roma, ker se mi zdi, da je to po svojih značilnostih mesto z ženskimi lastnostmi in podobo. In zdaj razumem mnogo Rimljanov, ki pravijo, da je njihovo čustvo do tega mesta podobno tistemu do ljubljene ženske. Kaj je torej tisto, kar nas je tako očaralo?

Najprej moram omeniti pomembno dejstvo, da v Rim nikoli nisem potoval z agencijo, ampak vedno v lastnem aranžmaju. Ko ti v agenciji ponudijo tri dni za ogled Rima, s tem da je prvi dan verjetno komaj večerni odhod iz Slovenije, drugi dan si moraš po neprespani vožnji z avtobusom ves zmečkan na hitro ogledati kopico znamenitosti, tretji dan pa je že odhod domov, potem Rim res ne more narediti najboljšega vtisa. Drugače pa je, če si za Rim vzameš npr. vse tri dni in ga v miru raziskuješ. V nekem turističnem vodniku sem prebral, da Rima ne smeš »napasti« v enem dnevu, ker te bo zdelal in izčrpal do popolne utrujenosti, ampak da greš namesto v dolge vrste čakajočih turistov pred muzeji in cerkvami raje v mirnejše predele mesta, kot je npr. Trastevere (kar dobesedno pomeni »Na drugi strani Tibere«) na levi strani reke Tibere, in si privoščiš mirno opazovanje ob kapučinu. S tem se popolnoma strinjam. Rima se moraš lotiti počasi, in tudi če veš, da ne boš videl vsega, kar si si začrtal, uživaj v tistem, kar boš uspel obiskati. Tako te bo vedno še vlekel nazaj, ampak brez neke naglice, saj se boš zavedal, da je v Rimu še vedno neki skriti kotiček, neka zanimiva cerkev, neki prijetni park, neki vodnjak, neki mirni trg, ki ga še nisi videl. Resda je veliko znamenitosti v Rimu kar precej na kupu, toda to še zdaleč ni vse. Rim je še mnogo več. Rim je npr. počasna vožnja s čolnikom na vesla v najbolj priljubljenem parku Villa Borghese, je postopanje po futuristični Piazza Bologna, je jutranji nedeljski sprehod po četrti Garbatella, je pogled na mesto z vrha hriba Gianicolo, je obisk modernih dvoranskih kompleksov Palaeur, je kopanje v jezeru, ki leži zunaj avtocestnega obroča in ga ni mogoče najti na nobeni mapi, je ogled filmskega mesta Cinecitta, je opazovanje razkošnih vil v elitni četrti Parioli, je prečkanje impozantnega mosta Ponte Milvio, ki ga ne omenja skoraj noben turistični vodnik. Tako ne čudi, da je modna hiša Fendi pred kratkim svoje kolekcije razstavila v manj znanih rimskih četrtih Tiburtina, Colle Opio in Flaminio ravno zato, da bi opozorila tujce in Rimljane, da tudi tam obstaja življenje z rimskimi čari.

Ko ga spoznaš podrobneje, vidiš, da Rim ni neka neobvladljiva pošast, kot se mi je zdel npr. Pariz, ampak da se lahko kar hitro »potopiš« v njegov življenjski tok in ga tudi sam nadziraš. V Rimu prav tako ni tistega

Navijači Lazia, ki igra v belo-modri barvi, so znani kot rasistično usmerjeni, izmed vseh klubov pa najbolj sovražijo Romo, za katero igrajo tudi temnopolti nogometaši. Na zadnjem srečanju teh mostev so laziali z belimi čepicami izpisali »Roma merda« (Roma je sranje, op. a.), pojavil pa se je tudi transparent, kjer je pisalo, da je Roma »ekipa črncev«, njeni navijači pa »Židje«, za kar je dobil Lazio, ki v svojih vrstah nima temnopolnih igralcev, visoko denarno kazen in prepoved igranja ene tekme na domačem igrišču. Navijači Lazia prihajajo v glavnem iz okolice Rima ali iz njegovih premožnejših slojev, medtem ko so navijači Rome revnejši prebivalci mesta in jih je nekoliko več, laziale pa zmerjajo s »kmetavzarji«. Fotografije: Tomo Kôleš

vzvišenega arogantnega pariškega gledanja na turiste, ampak so ljudje z vsega sveta sprejeti prijateljsko. Rimljani gledajo na turiste kot na del življenja, ki je neločljivo povezano z njimi, in so v notranjosti ponosni, da njihovo mesto privablja tolikšne milijone ljudi z vsega sveta. Čeprav sem nekje prebral, da naj bi bili Rimljani ošabni in nasilni, mislim, da je to zmotno. Najboljši izraz, s katerimi bi opisal prebivalce glavnega mesta, je, da so vihravi. So polni veselja do življenja, brezbrizni, a včasih jih zaradi temperamenta zanese, da storijo kakšno stvar, za katero se potem kesajo. Podobni so tistemu otroku, ki komu zakriči težko zbadljivko, potem pa zbeži, kolikor ga noge nesejo. Ta temperament se najbolj kaže v dveh stvareh, ki najbolj definirata lastnosti Rimljanov: promet in nogomet.

Red in svoboda v kaosu prometa

Čeprav je promet na prvi pogled videti kaotičen, po daljši vožnji spoznaš, da v tej zmedli pločevine v bistvu vlada večja obzirnost kot večkrat pri nas. V Rimu vlada pravilo: samo pelji, drugi pa bodo že stopili na zavore ali ti dali prednost. Treba je razumeti, da v mestu s štirimi milijoni prebivalcev na križišču ne moreš čakati, kdaj bo cesta prosta, ker nikoli ni! Zato moraš samo iti, drugi pa se bodo temu primerno obnašali. Enako pa boš storil ti pozneje na njihovem mestu. In tako vse funkcionira z nekajcentimetrskimi razdaljami med avtomobili in vespami, nesreč pa je statistično izredno malo. Prav to je najlepše v rimskem prometu, da se nihče ne razburja, če dobi avto kakšno prasko, ampak vse teče mirno naprej. Tako ali tako je udarjen ali opraskan že vsak tretji avto, videl pa sem že tudi takega, ki na desni strani sploh ni imel blatnika in pločevine, ampak so mu kolo in osi kar šrleli ven, vendar se je kljub temu nonšalantno vozil po ulicah. Razumete, policisti tam nimajo časa, da bi se v tej množici ukvarjali z nepomembnimi prekrški, ampak puščajo, da naj ljudje te stvari sami uredijo med seboj. Ravno ta občutek svobode mi je tudi eden od pomembnih dejavnikov, zakaj mi je Rim tako všeč. Tudi sami enkrat prečkajte cesto pri rdeči ali pa pomahajte z roko skozi okno, da boste peljali na levo, čeprav ste prej stali na pasu za desno, pa boste razumeli rimsko bistvo prometa in spoznali, da je življenje lahko zelo lepo, tudi če ne teče po togih, ustaljenih pravilih. Zato tam tudi ni velikih

Rim ne more biti lepše mesto za privrženca nogometa, saj je tekma na sporedu vsako nedeljo: enkrat igra doma Lazio, enkrat pa Roma. Njuna srečanja so prava paša za oči in ušesa, le v zadnjih dveh letih so zaradi nenehne pritiska na prvo mesto postala nekoliko agresivnejša. To je izkusil tudi policijski avto, ki so ga zažgali maščevalni laziali, ko so se večkrat spopadli s predstavniki reda. Pri tem se je tekma končala z miroljubnim izidom 2 : 2. In še nekaj: če vam nekdo reče, da so vstopnice za tekmo v Rimu razprodane, nikar ne obupajte. Javna skrivnost je, da se v »večnem mestu« vedno da dobiti »karta več«.

avtomobilskih ladij, s katerim se tako radi bahamo pri nas, ampak prevladujejo majhi avtomobili, prirejeni za vožnje po ozkih rimskih ulicah. Potem ko sem prevozil Rim, sem si čestital, da je tudi moj avto takšen, saj je naravnost idealen za mesto na sedmerih gričih. Prav rad bi videl kakšno našo limuzino, ki bi padla v petokolonski promet brez pravega reda okoli Piazza Venezia, ki se kasneje razprši na vse strani, med njim pa kot manjaki divjajo mopedisti, ha ha ha!

Rim vlada nogometu (in obratno)

Druga stvar, brez katere Rimljani nikakor ne morejo, je nogomet. Zadnja leta so čisto ponoreli, saj je osvojil lani naslov državnega prvaka (ti scudetto, ki je v Italiji vreden več kot vsi evropski pokali skupaj) rimski Lazio, letos pa

Rimski promet v nedeljo popoldne ne kaže prave podobe. Za tiste, ki si ne upajo peljati svojega konjička na cesto, je na voljo razvejena mreža sredstev javnega prometa. Rim ima dve liniji podzemne železnice, nešteto avtobusnih prog, nekaj tramvajev, zadnja pridobitev pa so ekološko čisti električni avtobusi, ki jih je vpeljal zadnji župan Francesco Rutelli. Že desetletja ni bil noben župan tako priljubljen kot Rutelli, ki je uspel tudi z »ozelenjevanjem« mesta in promocijo kandidature Rima za prihodnje olimpijske igre. Ravno v teh dneh so v Rimu volili novega župana, ker se je Rutelli podal v državniške vode, kjer je na odločilnih volitvah izgubil proti milanskemu medijskemu mogotcu Silviu Berlusconiju.

zelo dobro kaže Romi, Lazio pa je že spet drugi. Tako da lahko velja trditev, da je nogomet v zadnjih dveh letih doma v Rimu, to pa strašno jezi Milančane in Torinčane, ki vedno zviška gledajo na Rim in ga zmerjajo s prestolnico juga (zanimivo je, da gledajo v mestih južno od Rima na prestolnico kot na severnjaško mesto, severneje od njega kot na jujnjaško, sam Rim pa svoje simpatije odkrito kaže do južnih predelov Italije). Spomnim se, kako so že pred leti rimski navijači na pokalnem finalu na transparente narisali trop volkov (volkuja je simbol Rima), kako napada bika (simbol Torina), torinski pa so jim na naslednji tekmi vrnil s transparentom, na katerem je bik z rogovi prebodel volka. Rimljani pa so tudi razklani med sabo, saj je med navijači Rome in Lazia dolgoletna tradicija rivalstva, ki včasih prerasča v prave izbruhe sovraštva in dogodke, ki spominjajo na Fellinijeve filme. Tako so lani npr. vsi navijači Rome prenehali piti kapučino, ker je predsednik Lazia Cragnotti lastnik mlečne tovarne. Zadnjo tekmo med tema dvema kluboma sem si ogledal s prijateljem Zoranom, s katerim sva bila že enkrat prej na srečanju Rome in Lazia, in bila sva presenečena, kako sta si bili tekmi različni. Za tisto leta 1998 so se vsi čudili, kako je lahko minila v tako mirnem ozračju, zadnji aprilski obračun pa je še najbolj spominjal na vojno. Že popoldne pred tekmo sta se začeli na ulici s kamenjem in drugimi predmeti obmetavati večji skupini enih in drugih navijačev. Potem ko so to hoteli posneti člani televizijske ekipe, so se navijači spravili na njih in pričeli poročati, kako sta romanist in lazial skupaj brčala kamermana. Ko so se vmešali policisti, je bila bilanca takšna: trije ranjeni televizijski, trije ranjeni policisti in trije aretirani navijači Lazia. Na maščevanje lazialov ni bilo treba dolgo čakati, in ko sva prišla z Zoranom pred stadion, sva videla že zoglenel policijski avto, ki so ga zažgali laziali. Tudi med tekmo ni bilo mirno, saj je policija pred koncem med nemirne navijače vrgla solzivec, ki se je razširil po vsej tribuni, tako da je jokalo skoraj četrt stadiona. Po tekmi je bilo najbolj vroče ravno na severni strani, kjer sva bila midva, in tako sva videla obmetavanje s steklenicami, beg navijačev, deset metrov od najinega avta pa je priletela celo molotovka. Če k temu dodamo še nenehno kroženje helikopterja, panični odhod medijskih predstavnikov in goreče zastave, je jasno, kako razgrete so strasti Rimljanov zaradi nogometa.

Podnebje je prava milina

Osnovni dejavnik, ki dela Rim tako privlačen, pa je tudi milo toplo podnebje. Spominjam se nekega novembra, ko smo se pri nas dušili v gosti megli in snegu, ko pa sem prišel v to južno mesto, sem presenečen gledal, kako Rimljani v kratkih hlačah igrajo tenis pri petnajstih stopinjah Celzija! Čeprav so včasih pozimi močni nalivi, kot je bilo to letos, ko so morali celo prekiniti tekmo med Laziom in Parmo, je vreme največkrat prijetno toplo (izogniti se je treba le juliju in avgustu, ko je neznošno vroče in vlažno). Kombinacija mediteranskih dreves in zelenja z antičnimi spomeniki in hišami mi je izredno všeč, tako da imate v Rimu ves čas občutek, da je morje nekje za prvim gričem.

In res ni daleč do prvih morskih valov, saj je najbližje morsko letovišče Lido di Ostia oddaljeno le 28 kilometrov. Tisti, ki so »mahnjani na stare kamne«, pa ne bi mogli izbrati primernejšega kraja, saj je v Rimu skoraj v vsaki ulici kakšen stari vodnjak, fontana, palača, muzej ali kako drugače arhitekturno zanimiva stavba. In vse to se uporablja tudi zdaj v sodobnosti, to pa dela iz italijanske prestolnice edinstveno zmes lepote, zanimivosti, očarljivosti in vznemirljivosti.

Bil sem na ruski fronti

Bela Čahuk:

»Srečo moraš imeti, vendar moraš nekaj za njo tudi sam narediti, da ti bo naklonjena,« pravi 83-letni Bela Čahuk iz Križevca, ki je doživel kot vojak v Kraljevu leta 1941 razpad Jugoslavije, sodeloval v bojih na ruski fronti ob reki Don, bil ulične boje v Kiskunfelegyhazu, branil Budimpešto, padel v rusko ujetništvo in dočakal konec druge svetovne vojne kot kurir vojaške komande v Šalovcih.

Vojak, katerega je bilo strah, je najprej šel ...

v bunkerju grel. Več kot pol ure nisi zdržal zunaj. V bunkerju je bilo premalo mesta, da bi lahko ležal. Lahko si le sedel in dremal.

Tu, na tem delu fronte, sem prebil dva meseca. Ves čas se je streljalo, le za božič je bil mir. Ta praznik sta spoštovali, če prav se za to nista dogovorili, obe strani. V tem času se nisem bril, nisem se slekel in sezul in tudi umival se nisem. Uši smo imeli toliko, kot da bi bili posuti z ajdo. Samo segel si pod pazduho in jih zagrabil za celo pest. Vsi smo bili krastavi.

Poveljnik, o katerem sem prej govoril, me je izbral za kurirja. To mi je veliko pomenilo. Dvakrat na teden sem moral nesti poročilo v zaledje fronte. Takrat se mi je zdelo, da sem v rajju. Najedel sem se tople hrane in se lepo ogrel, to pa je takrat že veliko pomenilo.

Bližnje srečanje

Vsak dan dvakrat smo šli v patroljo. Ko je bil v patrolji poveljnik, me je vedno vzel s sabo. Včasih smo šli tudi čez Don. Rusi pa so spet prihajali na našo stran. Eni in drugi smo imeli čez uniforme oblečene bele pajace. Tako je bilo nemogoče, da bi od daleč lahko ugotovil, ali prihajajo nasproti tvoji ali njihovi. Nekoč smo se srečali z Rusi. Nenadoma, tako iz oči v oči. Oni so imeli napete avtomate, mi v njih naperjene puške. Nihče ni streljal. Jaz sem jim slovensko zaklical: »Pozdravljen. Jaz sem Jugoslovčan.« To jim je zadostovalo, da se je napetost polegla... Nasmehnilo smo se drug drugemu in nezaupanje je izginilo. Vsak Rus je imel poleg avtomata še platneno vrečko z naboji in liter ruma. Ko smo se ločili, je bila ena steklenica prazna ...

Tek na življenje in smrt

Zadnjič sem šel v patroljo 13. januarja 1943. Rusovi ni bilo videti. Kot da bi se vdrl v zemljo. Le tu in tam se je v daljavi pojavil kakšen. To je bilo komandi sumljivo, zato je obljubila, da dobimo dopust, če kakšnega ujamo živega. Poveljnik je izbral mene in še pet vojakov. Zapustili smo žične ovire, šli previdno mimo nasipa, kjer je bil vkopan mitraljez, in se čez majhno dolinico bližali Donu, kjer bi si pripravili skrivališče in prežali na Ruse. Naše sanje, kako bomo pripeljali ujetnika, pa so se hitro razblinile. Kar naenkrat se je pred nami, levo in desno, dvignilo kakšnih 150 Rusov. Kričali so, streljali in tekli proti nam. Takoj se je videlo, da so azijske rase. Bili so močnejše, nizke postave s poševnimi očmi. Glave pa so imeli velike kot 20-litrski sodček. Dobro so prenašali mraz. Govorilo se je, da lahko tri dni ležijo v snegu in mrazu in jim nič ni. Jurišali so na nas, mi pa smo se obrnili in začeli teči. »No, zdaj je po nas,« sem pomislil. Tekel sem proti žičnim oviram in si govoril, da bom rešen, če se jim približam. Z zadnjimi močmi sva s poveljnikom pritekla do vkopanega mitraljeza in se, trenutek pozneje, vrgla za nasip. Drugih pet se je vrglo v jamo. Imela sva srečo, kajti v tistem trenutku, kakšno naključje, je v jamo padla granata. Ko sva pogledala izza nasipa, sva videla le še zmrcvarjena in opečena trupla. Mene so šrapneli zadeli trikrat. Ranjen je bil tudi poveljnik. Klicala sva na pomoč, vendar si nihče ni upal priti izza ovir. Naši so močno streljali, tako da Rusi niso mogli do naju. Na koncu sva vseeno zmogla toliko moči, da sva se po komolcih privlekla do kakšnih 150 m oddaljenih žičnih ovir in tako bila rešena. Poleg tega sva imela še to srečo, da je bil v bližini bunkerja ravno takrat mulovodec z mulo. Naložili so naju na voz in odpeljali do poljske bolnice, kjer so naju obvezali in dali injekcijo. Šotori in stavba so bili tako polni, da so ranjenci počivali kar zunaj, ob robu ce-

ste. Midva sva ležala na vozu in čakala, kaj bo.

Bolnica

Spet nama je bila usoda naklonjena. Slučajno se je tam znašel neki Budimpeštanec z avtomobilom, ki je prevažal zdravnike, zdaj pa ni imel česa početi. Fronta je namreč razpadala, Rusi so se bližali in tako je večina zdravnikov prejšnji dan odletela z letalom. Ta šofer naju je potem odpeljal 50 km v zaledje fronte v nekoliko večjo poljsko bolnico. Tam ni bilo Madžarov. Sami Nemci. V bolnici pa je bilo vse, razen »mladostnega olja«: čokolada, oranže, vse, vse ...

V tej bolnici sva kot v rajju preživela devet dni. Imel sem precej cigaret, saj sem jih redno dobival, kadil pa nisem. Dal sem jih dvema Nemcema, ki sta urejala odhode iz bolnice. S poveljnikom sva namreč ugotovila, da vsako jutro pokličeta nekaj imen. To je pomenilo, da bodo poklicani zapustili bolnico in jih bodo premestili v notranjost Madžarske na nadaljnje zdravljenje. Nemca si najinih priimkov nista mogla zapomniti, domenili pa smo se, da bosta kar tako poklicala dve imeni, midva pa se bova vedla, kot da gre za naju. Ko sta onadva poklicala, sva se mirno dvignila, vzela prtljago in se pridružila preostalim. Odpeljali so naju v Budimpešto v redno bolnišnico, kjer sem preživel pet mesecev. Vmes sem lahko šel domov v Križevce, ker mi je umrl oče. Na pogreb sem prišel z berglami.

Ponovno na fronti

Po okrevanju so me kmalu spet poslali na fronto. Zdaj so se tolkli že na romunski meji. To so bili hudi boji. Vse bolj se je fronta pomikala proti notranjosti. Najhuje je bilo v mestu Kiskunfelegyhaza, kjer sem doživel tudi ulične boje. V eno noč so po hišah pobili 750 otrok in žensk. Rusov je bilo kot listja in trave. Nemci so se odpeljali in nas same pustili na bojišču. To so bili boji, ko smo mi pri enih vratih zapuščali hišo, oni pa so na drugi strani vdirali vanjo.

Ni bilo več prave organizacije. Po pet vojakov je dobilo po eno konzervo. Jedli pa smo jo lahko šele, ko je padla komanda. Na robu ceste - že takrat je bila asfaltirana - zunaj mesta smo se med umikom ustavili. Takrat so dovolili, da jo lahko odpremo in pojemo. Še je nismo do konca odprli, ko je v neposredni bližini padla granata. Trije so bili takoj mrtvi. S kolegom sva odšla naprej. Tam sva pustila mrtve prijatelje, konzerve pa nisva pojedla. Ostala je z njimi, nedotaknjena.

Zdaj sem že postal pametnejši. Med bojem, v splošni zmedbi, sem zapustil svojo enoto, se umaknil kakšnih 10 km v zaledje in tam spraševal, kje je moja enota. Tako v tistem neredu nisem bil sumljiv, saj bi me drugače vojaška policija kot dezerterja mimogrede ustrelila.

Proti domu

Budimpešto sem branil pet tednov. Takšnih zagriženih bojev še nisem doživel. Na koncu so nas Rusi zajeli. Odpeljali so nas do nekega gozda in tam vprašali, kdo ni Nemec ali Madžar. Jaz in neki Pucko iz Rankovec sva se takoj javila. Vprašali so naju, odkod sva. Ko sva povedala, da sva iz Jugoslavije, se je takoj oglašil oficir in povedal, da je Srb. Tako sva ostala živa. Ostal sem pri Rusih kot prevajalec. Po ruskih navodilih sem zapovedoval Madžarom pri kopanju strelnih jarkov, ženskam pa v kuhinji. Z njimi oziroma s fronto smo se pomikali naprej.

Budimpešta je padla. Rusi so že vkorakali v Nagykanizso. Tam so nama dali Rusi dovoljenje in tudi dokumente, da lahko greva domov, v Mursko Soboto. Ko bova pripešačila tja, bodo oni že tam, so rekli. Tako je tudi bilo.

»Junija 1942 so me vpoklicali na vojaške vaje v Sombotel. To so bile priprave na pekel, ki sem ga dan za dnem doživil, že čez nekaj mesecev. Tega, da nas pripravljajo za rusko fronto, nismo vedeli do zadnjega. O tamkajšnjih razmerah se je sicer veliko govorilo, kako pa je bilo tam dejansko, si nihče ni mogel niti v sanjah predstavljati ... «

Na fronto

Že pot na fronto je bila naporna in je terjala nekaj žrtev. Peljali smo se v živinskih vagonih. V vsakem vagonu nas je bilo po šestnajst. Prostora je bilo malo. Če bi vsi naenkrat legli, bi morali ležati tako, da bi vsak imel pri glavi sosedove noge. Dobesedno kot v konzervi. Iz Križevca smo bili štirje.

Prvi večji postanek je bil na Poljskem. Bilo je majhno mesto in ne spomnim se imena. Tam smo prvič dobili hrano. Hladno seveda. Ko se je vlak ustavil, so nas naenkrat obkrožili otroci, ženske pa tudi starejši moški so bili med njimi, vsi pa sestradani. Pozneje sem zvedel, da so to Židje, ki so že nekaj dni čakali na transport. Sami niso vedeli, kam jih bodo peljali. Bili so izmučeni, lačni. S stegneno roko in predirljivim pogledom so prosili hrane, saj je niso dobili že dva dni, so povedali. Zelo žalosten prizor. Zasmilili so se mi. Pobral sem hrano, kolikor sem je lahko dobil od kolegov, in jim jo izročil.

Rusija

Naslednji dan zgodaj zjutraj smo se peljali naprej, v Rusijo. Orožja nismo imeli. Nosili pa smo popolno vojaško opremo, ki je tehtala 42 kilogramov. Ustavljali smo se v Kursku, Harkovu ... Spomnim se imena zadnjega kraja, kjer smo izstopili. Solzevo. Dalje smo pešačili, šest dni.

Pomikali smo se od vasi do vasi. Pokrajina je bila zelo puščobna, brez dreves. Le tu in tam kakšno bodikavo grmičevje. Zemlja neobdelana, vendar lepa, črna. Taka, da bi z njo lahko gnojil naša polja. Naselja so si bila zelo oddaljena. Tudi 20 do 40 km drugo od drugega. Bilo je konec novembra, temperatura pa že tudi do - 38 stopinj.

Oblečeni smo bili bolj slabo, zato vsi niso bili kos naporom in mrazu. Tisti, ki ni mogel iti in se je odločil, da bo počival, je tam ostal. Nihče mu ni pomagal. Verjetno je pozneje zmrznil, saj se ni imel kam zateči.

Fronta

Frontna linija je potekala nedaleč od vasi Deviza, ki je imela nekoč 160 hiš. Prebivalcev ni bilo. Bogve kdaj so jih izselili. Židje, ki so bili v nekem bližnjem taborišču, so počasi podirali te lesene hiše, da smo imeli s čim kuriti. O teh Židih nismo vedeli ničesar, saj z njimi nismo smeli govoriti.

Ravno tukaj, pri tej vasi, je reka Don delala velik oster ovinek. Bil je takšen mraz, da so lahko čez zaledenelo reko vozili nemški tanki, težki kakšnih 20 ton. Nedaleč od vasi smo imeli postavljene žične ovire, malo naprej izkopano mitraljesko gnezdo, nato pa je že bila nikogaršnja zemlja. Reka ni bila meja, saj je bila zaradi ledu ves čas prehodna.

Bil sem v prvi stotnji, ki je šela 32 mož. Tudi nekdanji direktor Mesne industrije Kikec je bil v njej. Poveljnik je bil neki oficir iz Zalaegerszega. Očitno sem mu bil simpatičen, saj sem imel kar nekaj majhnih privilegijev. Nastanili smo se v bunkerju, v prvi frontni liniji. Poimenovali smo ga Eva. Ves čas je močno pokalo, tako da smo se zelo malo pogovarjali. Kuhinja je bila oddaljena kakih 4 ali 5 km. Do nje si prišel po izkopenem rovu. Enkrat na dan je nekdo šel po hrano. Mraz se je spustil tudi do 40 stopinj pod ničlo. Snega ni bilo veliko, morda za dva prsta. Pol ure si bil v rovu in streljal proti Rusom, pol ure pa si se

Dan mladosti

Fotografija žal ni originalna, ampak preslikana in zato je rahlo nejasna. Poslal nam jo je Lenart Horvatič iz Celja (sin Ivana), ki nam je tudi opisal posnetek in navedel imena (žal ne vseh) navzočih. Fotografija prikazuje eno od praznovanj dneva mladosti v začetku 50. let na Glavnem trgu v Ljutomeru. Takratni podpredsednik občine Ljutomer Ivan Horvatič - Slavko predaja Titovo štafeto zakoncema Vizovišek. Oba zakonca sta bila aktivna športnika. V ozadju se vidi tudi takratni funkcionar Aleksander Pirher (starejši). Fotografija predstavlja po vsej verjetnosti zgodnja petdeseta leta, saj je videz štafetne palice izredno skromen. Z leti pa čim višji je bil standard, tem lepša, morda tudi bolj okrašena je bila štafetna palica.

(V uredništvu Pěna menimo, da podatki o fotografiji, ki nam jih je posredoval gospod Horvati, niso pravilni. Skromna dekoracija - ni zastav, odra, zvočnika, množice ... - govori, da je dogodek potekal na nekem tovarniškem dvorišču in ne na Glavnem trgu.)

Kdo pa so ti mladi fantje?

Dan mladosti je bil pravzaprav konec oziroma vrhunec praznovanj Titovega rojstnega dne, ki so potekala ves mesec maj. 25. maj so določili za rojstni dan maršala Tita jugoslovanski politiki. Obstajale pa so še dve ali tri variante njegovega rojstnega dne. O letnici rojstva si niso bili vsi enotni.

Titova štafeta je potekala po vseh cestah Jugoslavije. Glavna Titova štafeta je potekala vsako leto po drugi poti, po vseh republikah in obeh pokrajinah. Poleg glavne štafetne palice so nosili tudi lokalne. Te so nosili mladi od najbolj oddaljenih zaselkov do večjih centrov in od tam do glavne štafete. Štafetne palice so bile po navadi votle, da so lahko v njih shranili sporočila maršalu.

Na predvečer rojstnega dne je bila na stadionu Crvene zvezde v Beogradu velika proslava, ki je po svoje pokazala, kdo je kdo v Jugoslaviji. Po protokolu je na prireditvi ob Titu poleg Jovanke obvezno sedel jugoslovanski mladinski predsednik. Z vajami, na katerih sta sodelovali vojska in mladina, so na igrišču vselej prikazali splošni razvoj države. Organizacija in režija vaj na stadionu sta bili vsa leta v rokah

vojske. Eden glavnih snovalcev vaj je bil Sobočan Julij Kos (stric Tončka Kosa, predsednika zveze slepih), ki je to pomembno funkcijo opravljal vse do upokojitve. Visoki državniki, ki so na prireditvi sedeli na glavni tribuni ob Titu, so se iz leta v leto menjavali. Pretanjeni gledalec pa je lahko ugotovil ali ocenil stopničko, na kateri je bil trenutno kateri politik. Ni nujno, da se je takšna ocena skladala z uradno, je pa bila precej bližja. Palico je maršalu po navadi izročil zaslužni športnik. Nemalekrat je bil tako zmeden, da se mu tistih nekaj stavkov o ljubezni in zvestobi maršalu ni posrečilo izgovoriti, to pa je bilo po svoje simpatično in za to si je jecljajoči športnik zaslužil aplavz obiskovalcev prireditve. Štafetno palico so nosili tudi po Titovi smrti.

V začetku 80. let prejšnjega stoletja so se začela prva gibanja proti tej manifestaciji kulta osebnosti. V ospredju je bila seveda slovenska mladina. Revija Mladina je takrat privlekla na dan reportažo o štafeti predvojnega kralja Aleksandra. To je bilo nezaslišano. Vsi so bili prepričani, da je štafeta ideja Titove mladine, zdaj pa se je izkazalo, da je to le kopija čas-

čenja, ki si jo je izmislil predvojni reakcionarni kralj. Reportaža je bila podprta s fotografijo plakata, ki je vabil na kraljevo štafeto. To je bilo dejstvo in zato Mladina ni odgovarjala pred sodiščem. Je pa ta reportaža samo pospešila gibanje za ukinitvev štafete. Eno leto je bila štafetna palica v času, ko bi jo morali nositi po Sloveniji, shranjena v Velenju.

Pritiski slovenske mladine za ukinitvev štafete so bili vedno hujši. V sredini 80. let so študentje v Ljubljani na Kongresnem trgu uprizorili klesanje Titove štafetne palice. Na koncu je nastal iz hrastovega debla leseni falus, ki je sprožil val zgražanja po vsej Jugoslaviji. Menda je sodeloval pri organizaciji te akcije tudi današnji poslanec in vodja stranke Jelinčič. Še pred razpadom Jugoslavije so štafeto ukiniteli.

Vabilo lastnikom starih slik

Vabimo lastnike starih fotografij, da nam jih, z opisom oziroma s kratko vsebino, pošljejo. Normalno, da bomo poslano honorirali, fotografije pa vrnili. Da bi objavili kakšno staro fotografijo, lahko sporočite tudi po telefonu: 531 19 60.

Od 31. maja do 28. junija

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

V **OVEN**
(21. III. - 20. IV.)
Ves mesec boste v središču pozornosti tistih, ki jih imate radi ali vas imajo radi. Morda vas bodo ljubili in se zelo trudili, da vam ustrezajo, morda pa vas bodo poskušali spreminjati, vplivati na vas. Na poslovnem področju boste polagali temelje varnejši prihodnosti. Izboljšalo se bo vaše finančno stanje, spremljal vas bo optimizem, načrtovali boste svetlo prihodnost. Lepi dnevi: 10., 19., 24.

Z **BIK**
(21. IV. - 21. V.)
Zelo konstruktiven začetek meseca, saj vas bo Sonce v vašem znamenju krepilo in vas polnilo z energijo. To bo trajalo do 20. junija. V tem času se lahko vaš položaj na splošno precej izboljša. Okoli 6. junija (polna luna) boste izvedeli nekaj zanimivega. Takrat se lahko pojavijo napetosti v partnerskem odnosu. Morda bo to eno najbolj dinamičnih obdobij meseca (morda celo leta)! li 31.

Ž **DVOJČKA**
(22. V. - 21. VI.)
Živahen in razgiban mesec, predvsem po 8. juniju. Takrat se vam bo začelo »odpirati« na različnih področjih, poudarek pa bo na študiju, izobraževanju, potovanjih, stikih s tujino, pravnih zadevah ... Vaš nemirni duh bo odkrival nova obzorja, v objem svetle prihodnosti pa boste posebno navdušeno hiteli 13. juniju. Sreča bo na vaši strani, izkoristite jo!

Z **RAK**
(22. VI. - 22. VII.)
Začetni dnevi v juniju so za vas zelo obetavni, posebno na področju kariere. Ze v prvem tednu oziroma okoli 7. bi se moralo pokazati, ali so bili vaši dogovori, ki ste jih sklepali v predhodnem obdobju, realizirani. Zelo mogoče je, da napredujete ali da se vaš položaj v službi in družbi kako drugače izboljša. Žal je videti nekaj več težav na bolj zasebne področju življenja, zlasti v ljubezni in družinskih odnosih, kjer bodo še prevladovali napetosti in stres.

P **LEV**
(23. VII. - 22. VIII.)
Pozitivno, optimistično obdobje! Prva desetina meseca bo malce utrujajoča, saj se boste morali pretirano dokazovati. No, če ste bili v prejšnjem obdobju »pridni«, lahko pride nagrada v zanimivi obliki. 7. junij bo nekaj posebnega ali pa bo naporen. V ljubezni in družabnem življenju se vam obeta veliko priložnosti in sreče! Ne pozabite: poleg vzponov so v življenju tudi padci!

D **DEVICA**
(23. VIII. - 22. IX.)
Dinamično dogajanje v službi in doma, še posebno v službi, kjer se bodo pojavljale nove možnosti in priložnosti. Nanje bodite pozorni še posebno med 7. in 17. To obdobje je še spodbudno za nove dogovore in spremembe. Po tem obdobju vas bodo težile neurejene zadeve. Takrat bodite zaradi nekoliko »zrahljanih« živcev in negativnih vibracij v okolju previdni, sicer se lahko zgodi še kaj nepredvidljivega!

P **TEHTNICA**
(23. IX. - 22. X.)
Povsem se boste posvečali drugim ljudem, še najbolj tisti edini osebi, ki je v najglobljem kotičku vašega srca. Vedeli boste, kaj hočete, saj ste imeli v zadnjih mesecih dovolj časa za razmislek. Na splošno vam je tale mesec zelo naklonjen. Čakajo vas številni stiki z ljudmi, zanimivi pogovori, krajše poti, izleti ... Želeli si boste razgibano življenje in takšno boste tudi imeli! Posebno ugodno med 5. in 15.

N **ŠKORPIJON**
(23. X. - 21. XI.)
Nekoliko napet in stresen uvod v mesec junij naj ne bo razlog za pesimizem, kajti konec koncev je Saturn že krepko v Dvojčkih in vas ne bo več obremenjeval in vam postavljajl ovir, kot vam jih je v zadnjih mesecih. Okoli 6. junija bo zelo »živo«, saj bo polna luna poudarila vaše močne in sibke točke! Pripravite se na to, da boste v središču pozornosti in da se bo glede vas nekaj odločilo.

Š **STRELEC**
(22. XI. - 21. XII.)
Številni planeti nasproti vašemu kažejo, da bodo junija očitna potencialna nasprotja med vami in drugimi. Nasprotje je tesno povezano tudi s privlačnostjo in partnerstvi, zato bi se na tem področju lahko zgodili ključni preobrati! Morda boste premočno odvisni od drugih ali pa boste ljubosumni, ker bo preveč pozornosti namenjene drugim, vam pa malo ali skoraj nič. Nekakšen »popravni izpit«.

D **KOZOROG**
(22. XII. - 20. I.)
Dober mesec, ki lahko prinese številne novice. Sprememba pri sodelavcih, mogoče tudi nerazumevanje. Kljub polni luni okrog 6. lahko pridete v ljubezenskih zadevah v ofenzivo. Zaslugek ali dotacija pride pozneje. Zavedajte se, da je najpametnejše na nepravem mestu zelo težko poslušati in še težje prenašati. Z denarjem previdno.

D **VODNAR**
(21. I. - 19. II.)
Dolgotrajne težave in nemoč pa tudi možne težave pri napredovanju ali v zadevah, povezanih z domom, predniki, družino in nepremičninami, bodo dokončno minile. Namesto tega se bo pojavila priložnost, da storite nekaj konstruktivnega. Morda kaj zgradite, obnovite, popravite ... Vsekakor boste optimistični, vaša obzorja se bodo razširila in srca dvignila! V ljubezni nič novega.

K **RIBI**
(20. II. - 20. III.)
Kar nekaj planetov bo poskrbelo za razgibanost vašega življenja, ki pa ne bo vselej po vaši meri. Po 11. se utegne na poklicnem področju celo nekaj močno nagniti ir krepko boste morali pljuniti v roke, da vam projekt, načrt ali zamišljeno ne pade v vodo! Na srečo imate na finančnem področju kar dobre možnosti - pomoč bo prišla ob praven času. Ljubezen? Hja, mesec za majem je tudi romantičen 24., 26. ali 27. vam bodo sijale najbolj »zaljubljene« zvezdice

Vse bo ostalo v družini

Zeta in Michael

Kirk Douglas

O takšnem filmskem projektu se še ni slišalo. Vse bo ostalo v družini: vloge, pisanje scenarija, zaslužek (ali pa tudi izguba) ... Gre za film o francoskem čarovniku Robertu Houdiniju, ki je umrl v začetku prejšnjega stoletja v Ameriki med izvedbo zahtevnega trika. Glavna igralca bosta Michael Douglas in njegova soproga Catherine Zeta Jones. Koproducenta bosta Michaelov brat Joel in Kevin Brodie, ki je brat Joelove zaročenke. Glavni producent pa bo Zetin brat David. Ob taki zasebnosti ni nič čudnega, če bo zaigral tudi 84-letni Michaelov oče Kirk Douglas. Namenili so mu vlogo sultana. Idejo o taki zasedbi je dala Zeta.

Darežljivost

Slovo Nikija Laude od njegove izgube prinaja letalske kompanije Lauda air je bilo velikopotezno. Kar 500.000 mark je razdelil med letalsko osebje (brez pilotov in stevardes). Tako je dobil vsak njegov nekdanji sodelavec ob zadnji plači še dodatek kakšnih 700 mark. Drago zadovoljstvo za znanega dirkača, ki je veljal za zelo varčnega, če ne že za skopuha. »To je bilo prvič, da sem komu nekaj podaril brez pravega razloga,« je pojasnil svoje dejanje.

Bilo je

Tako je rekel Dennis Tito, ko se je vrnil iz vesolja. Dennis je postal prvi vesoljski turist. Za dobrih 44 milijonov mark je prebil v vesolju, na ruski ladji, slab teden. Ogledati si Zemljo iz vesolja, je bila njegova mladostna želja. Ta 60-letni multimilijonar je nekoč hotel študirati vesoljsko tehniko, vendar ga je usoda zanesla na borzo, kjer je obogatel. »Gori, v breztežnem prostoru, sem spal kot otrok. Kot da bi prišel v raj,« je povedal plačnik doslej najdražjega dopusta. Pravijo, da je na obzorju nov kandidat, ki se bo šel vesoljski turizem. To bo režiser Titanica James Cameron.

kot

nebesih

Punca meseca

Ko je Kelly All pred dvema letoma prvič prišla v južno Francijo, je takoj vedela, da bo to njena nova domovina.

Pravi, da je romantična duša iz Prage, kjer je rojena in se je nekoč pisala Havel (s predsednikom Havlom nimata nič skupnega). Je študentka arhitekture, ki trenutno ne študira, ampak si služi kruh s fotografiranjem.

Je kaj novega?

Še ne vemo natančno, se pa nekaj šušlja, čeprav je tudi res, da je vse še popolnoma nepreverjeno in so morda le čenče kakšne londonske gospodinje.

Pravijo, da se angleški prestolonaslednik – več kot bi bilo normalno – sprehaja s svojo osebno sekretarko Elizabeth Buchanan. Kraljevska varnostna služba ve povedati, da sta bila tudi že v njenem stanovanju. Vlomili so tudi v sekretarkin Rover, kjer je bil (in zmanjkal) Charlesov prenosni računalnik. Morda še to: pravijo, da spadata skupaj. Sekretarka menda ravno tako kot on dobro igra polo in je zelo aktivna v okoljevarstveni organizaciji. To pa je že nekaj za začetek.

DALEČ STRAN

JE SODNI DAN

O tem so prepričani člani mlade skupine HOLDER. Petčlanska ekipa je po petih letih skupnega iskanja svojega zvoka in preigravanja rock'n'roll klasike v smeri Muddy Waters, Little Richard, Rolling Stones, Jimmy Hendrix ipd. ugotovila, da je čas, da Holder postanejo samosvoji.

Tako so posneli fantje v Ankaranu svoj prvenec DALEČ STRAN JE SODNI DAN, ki je zagotovo prelomni trenutek za skupino in njen uspeh. Na plošči in kaseti boste našli deset tipično Holdersko obarvanih pesmi in že prva predstavljena skladba z naslovom Na moji strani je razgibala rock občinstvo in nam predstavila skupino, tako da odslej ne bomo imeli težav pri njenem prepoznavanju. Če skupine še ne poznate, jo boste lahko kmalu srečali na TV-ekranih, saj so za pesem Na moji strani že posneli videospot v črno-beli tehniki, tako da boste v njem lahko občudovali kitarista Zorana Čaliča in Zorana Zlatiča. Prepeval vam bo Miha Nemanič, 26-letni študent pedagoške fakultete, ki deluje tudi kot tekstopisec. Besedila v skupini Holder so odsev njegovega načina razmišljanja, čutenja okolice in lastnih čustev ter se odlično ujemajo z Zoranovo glasbo.

Za klaviaturami boste spoznali Tomija Horvata, ki se po glasbenem okusu ne razlikuje od svojih kolegov. Tomiju se sicer nikoli ni uresničila želja iz otroštva, da bi postal kapitan na kakšni tuji tovorni čezoceanski, je pa zato vzljubil zvok orgel.

Tik pred koncem leta 2000 sta se Holderjem pridružila dva nova člana, pravzaprav sta zamenjala basista in bobnarja; to sta dvojčka Tomi in Ivica Gregl, med katerima so pičle 4 minute starostne razlike.

Robi Horvat in Mari Danč

100 x lažje

ki nista par samo na odru, ampak tudi v življenju, sta pred kratkim izdala prvi skupni lasersko ploščo in kaseto z naslovom Ljubezen večno naj živi. Naslovna skladba je že postala uspešnica ne samo na naši lokalni radijski postaji Murski val, ampak tudi na drugih radijskih postajah po Sloveniji. Poleg omenjene skladbe je na kaseti in plošči še 11 skladb, od katerih je

Robi, ki je sicer zaposlen kot glasbeni urednik na madžarskem radiu v Lendavi, dve zapel tudi v madžarščini.

Novi izdelek Robija in Mari prinaša tudi šest priredb hrvaških uspešnic v slovenskem jeziku. Ej če bi lahko, Le kako te naj pozabim, Naj živim, kot mi je dano, Govorijo, da me varaš, Kaj me mučiš, ej gostilna in Ti pomeniš mi življenje. Mari je z Robijem dvakrat zapela v duetu, za skladbo Bodi srečna hčerka, ki jo je zapela sama, pa je napisala tudi besedilo.

je Matjažu Jelnu, odkar se je odločil za samostojno kariero. Njegova glasbena pot je bila trdno povezana z dogajanjem rokofske skupine Šank rok, ki je svojčas kraljevala na slovenski rokovski sceni. Ker je bila skupina zelo uspešna in močna, je bila odločitev za samostojno kariero toliko težja. A zdaj pravi Matjaž, da je vse lažje, zato tudi ni naključje, da je dal svojemu solističnemu prvencu naslov 100 x lažje.

Matjaža že od malih nog spremlja glasba. Začelo se je z glasbeno šolo, nadaljevalo s šolskimi glasbenimi zasedbami in ga resno okužilo sredi osemdestih let, ko je nastala skupina Šank rock. Od živahnega rock pevca se je razvil v izvajalca tudi drugih zvrsti glasbe, vendar je še vedno rockovsko usmerjen in temu namerava slediti tudi na svoji samostojni poti.

Med dvanajestimi skladbami na albumu jih nekaj že poznamo. S pesmijo Odkar si šla je Matjaž naredil svoj prvi korak na samostojni poti, ki je z njo nastopil na lanskim Melodijah morja in sonca in

zanjo posnel tudi videospot. Pesem Po pisku je znana po nastopu na Hit festivalu, potem pa sta še priredbi uspešnice skupine Bazar Poišči me in Sepe tove Poletne noči. Sedem skladb je popolnoma novih, popolnoma sveža pa je tudi priredba Kradem čas (Kid Rock: Wasting Time)

v rap slogu, ki jo je z Matjažem zapela Tina Banfro.

Kot studijski glasbeniki so z Matjažem pri snemanju sodelovali predvsem člani skupine Welblott, ki ga bodo v živo spremljali tudi na koncertih. Koncertov pa bo, kot obljublja Matjaž, čim več.

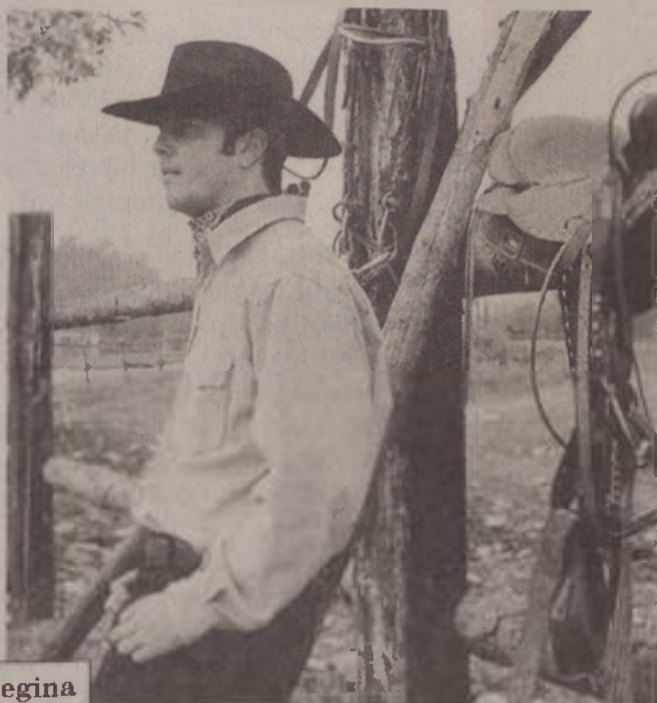

ROK FERENGJA BO ROMAL V LAS VEGAS!

Prvi mož skupine Roknband, Rok Ferengja, je veliki oboževalec Elvisa Presleya, ki ga tudi zelo rad in odlično oponaša. Njegova velika želja je obisk Las Vegasa in nastop v katerem od tamkajšnjih klubov, zato se bo letos poleti za mesec dni odpravil v Las Vegas novim izzivom naproti.

Trenutno se Rok ukvarja s pripravami na snemanje tretjega videospota za pesem Baby, baby. Za omenjeni spot je potekala avdicija, na katero se je prijavilo več kot deklet.

Rok je veliki oboževalec živali, odkar se je preselil v hišo, se je njegovi psički maltežanki Tajji pridružila tudi rotvajlerka Ina.

To stran ureja Regina

MLADI UPI NOVEGA TISOČLETJA

Smo petčlanska skupina MILLENNIUM. Nastopamo, pojemo in zabavamo vse generacije že skoraj leto in pol. Naš seznam nastopov je zelo pester, saj nastopamo tako na porokah, obletnicah, rojstnih dnevih kot tudi na raznih piknikih, valetah in povsod tam, kjer so ljudje dobre volje in kjer radi prisluhnejo naši glasbi. Za nami je dosti vaj, nastopov in veliko tega nas še čaka. Če bo šlo vse po sreči, se bomo julija odpravili na otok Hvar in poskušali tudi tam osvojiti vsaj delček pozornosti z našo glasbo. To delamo z veseljem do petja in glasbe, na to gledamo kot na enkratno priložnost, da se tudi mi mladi izkažemo in da združimo ljubezen, petje in predvsem ljudi. Imena od leve: Davor - Maister, Simon - Rus, Metka - Mala, Miha - Jole, Borut - Fidi

Milan Horvat - Miloš iz Radenec: veliko kuha in je, a ni debel

Bralci Péna se predstavljajo

Tole fotografijo sem našel v dedkovi hiši. Jaz sem spredaj na desni, ob meni je dedek, ob njem babica, na drugi strani mize pa so še trije drugi sorodniki. Bilo mi je kakšnih deset let in mislim, da smo se fotografirali, ko je bilo vaško proščenje.

V vojašnici v Murski Soboti, kjer sem zaposlen, smo štirje Horvati, in če hočete dobiti mene, morate omeniti, da me kličejo Miloš, čeravno mi je ime Milan. Kdo mi je »zmyslil« ime Miloš, pa ne vem. To se je zgodilo že na Gornji Bistrici, kjer sem se rodil pred štirinštridesetimi leti. Premišljeval sem, da let ne bi izdal, saj se počutim po letih in dejanjih veliko mlajšega, vendar to delajo le ženske. Rekli so mi, da me je mama povila v »cimprani«

Dedkovo kolo je res nekaj posebnega. Njemu v spomin sem obnovil, kot bi to storil on, tudi vhodna vrata.

hiši. Čez čas je ona odšla živet v Radence, jaz pa sem ostal vse do konca osnovne šole pri dedku Štefanu, ki je bil daleč naokrog znan kot sotlar ali sedlar, kot se temu reče knjižno slovensko. Žal me ni naučil te obrti, ampak sem se šolal za kuharja na srednji gostinski in turistični šoli v Radencih. Takrat sem se tudi za stalno preselil k mami Mariji, tako da sem si že pridobil domovinsko pravico v Radencih.

S Kreslinom skupaj na ribolov

Še vedno me zelo vleče v mojo rojstno vas. »Cimprane« hiše ni več, ostalo pa je še marsikaj drugega iz nekdanih časov. Tako sem podedoval tudi staro dedkovo kolo, ki je gotovo precej starejše kot jaz, saj je na njem še registrska tablica, kakršne so morali imeti na kolesih še pred 2. svetovno vojno. To kolo sem obnovil in z njim se rad vozim naokoli po vasi, še najraje pa na ribolov k Muri. Ne da bi se hvalil, ampak je res, da skoraj vedno kaj ulovim. To lahko potrди tudi pevec Vlado Kreslin, saj me večkrat pokliče, da greva skupaj lovit ribe. Zgodi se, da njemu ne prijemljejo, meni pa. Nato zamenjava mesti in spet je enako. Sicer pa je tudi Vlado še kar dober ribič. Moja največja trofeja pa je zaenkrat krap, ki je tehtal okrog osem kilogramov. Ribe tudi skoraj vedno sam očistim in jih pripravim za jesti. Mislim, da vsakemu zelo dobro teknejo. Če ne bi bilo tako, potem me najbrž ne bi vsako leto vabili na ribiški piknik v Mursko Soboto, na katerem pripravimo 700 do 800 kilogramov rib.

Domov, kot še vedno pravim, kadar se odpravim iz Radenec na Gornjo Bistrico, pa rad grem, če le morem, tudi takrat, ko pri Vučkovi oljarni postavljamo mlaj ali se tamkaj zberemo zvečer pred Miklavževim, se preoblečemo in hodimo od hiše do hiše.

- Star 44 let, po videzu in dejanjih pa precej manj

- Zelo zadovoljen v kasarniški kuhinji

- Ribiški prijatelj Vlada Kreslina

Ribe sem ulovil jaz, fotografirali pa smo se vsi (od leve proti desni): Ivan Cigliar, Gusti Donko, jaz in moj sin Andrej.

Kaj najraje jedo vojaki?

Kot že omenjeno, sem se v Radencih izučil za kuharja. Najprej sem delal v podjetju Elrad, kjer smo v tistih časih skuhalih tudi po 1.500 malic dnevno. Preden sem dobil službo v vojaški kuhinji v Murski Soboti, to se je zgodilo pred šestimi leti, sem delal v gostilni pri Križaniču, v ribarnici v Gornji Radgoni, pri kabelski televiziji v Soboti in Mesariji Hanžekovič. Opažam, da vojaki

V kasarniški kuhinji v Murski Soboti se dobro počutim. Vojaki imajo najraje zrezke, pečenke in pasulj, to pa zelo tekne tudi meni, čeprav so ribe še boljše. Pravzaprav rad jem vse in veliko dam v usta, debel pa nisem, ker se ukvarjam s športom.

Tudi to sem jaz. In zakaj v duhovniškem oblačilu? Saj ni pravo, ampak je namenjeno le za miklavževanje. To je tradicija v mojem rojstnem kraju.

najraje jedo razne zrezke, pečenke in pasulj, to pa je poleg rib tudi meni najboljše. Doma pa mi na srečo ni treba kuhati, saj si delo v kuhinji delita žena Cvetka in mama Marija. Večkrat pa me drugi prosijo za kakšno kuho golaža, bograča ali kaj drugega na piknikih in raznih prireditvah.

Če le morem, rade volje grem. Pred kratkim sem na primer pek el ribe na promociji nove zgoščenke z naslovom Ptič, ki jo je izdal Vlado Kreslin. Tam je bilo veliko znanih Slovencev in marsikdo mi je čestital za dobre ribe. Tudi Vlado je bil zelo zadovoljen z mano, saj me drugače ne bi bogato nagradil.

Bil zraven, ko je padel zvonik

Ali se mi je zgodilo kaj nenavadnega? Med tovrstnimi dogodki so izstopali dnevi, ki sem jih prebil v osamosvojitveni vojni za Slovenijo v okolici Gornje Radgone.

Bil sem tudi v neposredni bližini radgonske cerkve in videl, kako se je zrušil zvonik, ko ga je zadela topovska granata jugoslovanske vojske. Spomnim se tudi, da tri dni nismo nič kuhali, ampak smo jedli samo suho hrano.

Na koncu se je vse dobro končalo in mislim, da sem tudi jaz lahko ponosen, da sem aktivno sodeloval v tej vojni. In verjetno je nenavadno tudi to, da sem pristal v vojaški kuhinji, kjer sem zelo zadovoljen.

Marjana in Milan - Skupaj smo ju ujeli na OŠ Beltinci, kjer sta tudi oba zaposlena, čeprav o tem nista imela skupnih načrtov. Ona je učiteljica razrednega pouka, je precej vesele narave, ljubiteljica dobre glasbe ... Zanj ni pomembno, od kod je kdo, ampak, kakšen je. On je šolski knjižničar in honorarni sodelavec na Murskem valu. So ga na Markovsko potegnile lepe deklince ali kaj drugega? To še ni povsem raziskano, očitno pa je, to se tudi lepo vidi, da se mu dokaj dobro godi.

FOTO JOG

FOTO

Jožef G. Bistriški